Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XII Broj 127
Januar 2016. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vanja Kolar

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Eva Pečkai Kovač, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Deset brojova lista za mlade „Bocko"

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Još jedna godina je za nama, pripuna dešavanjima u bunjevačkoj zajednici. Obuženi su brojni značajni jubileji, od koji su pojedini uspili da uzdrmaju odnose u samoj zajednici, izrađena je Strategija razvoja za sve četri oblasti u periodu od 2015. do 2020., „Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva" je uvršćen u manifestacije od posebnog značaja za grad Suboticu, proslavila se decenija emisije „Spektar", a krajom godine je i zvanično osnovana redakcija, odnosno rubrika na bunjevačkom jeziku na Pokrajinskom javnom servisu. To su samo nike od značajniji stvari po kojima ćemo pamtit 2015. godinu.

Da je bilo teško – bilo je, al nema mista ni vrimena za osvrtanje unatrag, jel nas već početkom idućeg miseca očekiva obilužavanje jednog od nacionalni praznika bunjevačke nacionalne manjine – „Dan Velikog prela", posli čega nam pridstoji još tušta posla.

Naime, već se najavljiva da će ova godina bit teška i puna izazova, a nuz očekivano smanjenje finansijski sridstava, moraće se štedit, a radit još više i bolje.

I mi u „Bunjevačkom informativnom centru" ćemo se trudit da budemo još bolji, da pratimo vaše potribe, te da vas objektivno obavištavamo o svim aktuelnim dešavanjima u bunjevačkoj zajednici.

Nek nam svima 2016. godina bude srićna i uspišna, bolja neg prithodna, i nek se u njoj još više čitamo.

Strana 4-5

Strana 6

Strana 8

Strana 14

Strana 18

Strana 22-23

Sadržaj

4-5
Izazovima iđemo u susrit
6
Godina izazova, rada i rezultata
7
Žene u nacionalnim savitima
8
Kalendar ko svidočanstvo vrimena
9
„Bockov" jubilej zaokružen tortom
12
Ova godina skromnija sa aktivnostima
14
Božićna čarolija
18
U susrit božićnim i novogodišnjim svecima
22-23
Varoš zaminili selom

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

PRID BUNJEVAČKIM NACIONALNIM SAVITOM ZAHTIVNA GODINA, PUNA POSLA I NOVINA

Izazovima iđemo u susrit

U 2015. tušta urađeno u sve četri oblasti. Izrađena Strategija Bunjevaca 2015-2020. godine. I u 2016. će se intenzivno radit na standardizaciji jezika. BNS aktivan i ključan učesnik u izradi Akcionog plana za nacionalne manjine. Izazov za ovu godinu pridstavlja rišavanje problema privatizacije medija, odnosno, informisanja na bunjevačkom

Za nama je 2015. godina, i dobra je prilika da se osvrnemo na aktivnosti Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u prithodnoj godini. Iako nije bilo lako, ono što je bilo zacrtano, urađeno je, i to u svim oblastima o kojima se Bunjevački nacionalni savit stara – ističe pridsidnica BNS-a, **mr Suzana Kujundžić Ostojić**.

– U oblasti kulture došli smo konačno do tog nivoa da imamo manifestaciju „Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva" koja je uvršćena u prioritetne na nivou Grada. Godina koja je prid nama tek triba da pokaže kvalitet rada u kulturi, tim prija što je BNS osnovo Centar za kulturu Bunjevaca, koji će koordinisat i pomagat rad svi udruženja i bunjevački institucija. Izrađena je i Strategija razvoja za sve četri oblasti u periodu od 2015. do 2020. koja će nam u mnogom pomoć kod svi oblasti o kojima se stara BNS, a u nikim stvarima smo gledali i šire od nji. Tu smo posebno obratili pažnju na postizanje standardizacije bunjevačkog, ko jedan od najvažniji i najteži poslova koji nas čeka. U obrazovanju i ove škulske godine imamo više đaka koji pohađaje bunjevački, a završene su i radne sveske za đake stariji razreda. Kad je informisanje u pitanju, konačno imamo zaposlenog urednika na Radio-televiziji Vojvodine, odnosno urednika TV emisije „Spektar", čime je praktično osnovana redakcija na bunjevačkom – divani pridsidnica BNS-a.

U prithodnoj godini je, na nivou Republike, al i Pokrajine, bilo dosta sastanaka koji su se ticali položaja nacionalni manjina u Srbiji. Tu se izdvajaje sidnice Radne grupe za izradu posebnog Akcionog plana za implementaciju postojećeg normativnog okvira za zaštitu nacionalni manjina, ko i sastanci Koordinacije nacionalni savita. Na svim ovim sastancima su veliku ulogu imali pridstavnici Bunjevačkog nacionalnog savita, a kako kaže pridsidnica Savita, tokom 2015. je urađeno tušta tog vezano za sam Akcioni plan, al i manjinski plan.

– Cio Akcioni plan je ulaganje u budućnost nacionalni manjina u Republiki Srbiji, i ko pridstavnici u toj radnoj grupi tako smo uticali i na donošenje odluka po svim pitanjima. Bunjevci su ko nacionalna zajednica prilično limitirani u ostvarivanju svoji prava zbog nedostatka jezika, odnosno jezika u službenoj upotribi, zatim činjenice da imamo samo jedan izvor finansiranja iz naše matične države Srbije, dok druge nacionalne manjine imaje i dodatne izvore, zbog čega su u velikoj pridnosti u odnosu na nas. Na nama ostaje da svojim angažovanjom i idejama za projekte nadoknadimo ovaj nedostatak, što je i dosad bio slučaj. To je težak zadatak, al zato ima i veliku satisfakciju, a to je činjenica da i dalje imamo pravo na svoje ime i autohtonost nacionalne zajednice. Ako posmatramo stvari iz te perspektive, onda smo tušta uradili prisustvom u Radnoj grupi, pri Ministarstvu pravde. Ove sastanke pratili su i sastanci na nivou Koordinacije nacionalni savita di smo donosili zajedničke odluke po svakom pitanju koje je bilo u Akcionom planu, a kasnije i manjinskom planu. Mislim da smo uradili najviše što smo mogli. Triba imat u vidu da ima 21 nacionalni savit, pri čemu svaki od nji ima svoje specifičnosti o kojima je tribalo vodit računa, i nije bilo jednostavno postavit se po svakom pitanju. Ipak, mislim da smo taj poso dobro obavili. Ostaje da vidimo kad i kako će se primenjivat ono što je odlučeno – divani mr Kujundžić Ostojić.

Mr Suzana Kujundžić Ostojić

Privatizacija medija u Srbiji se nije povoljno odrazila na nacionalne manjine, odnosno na njevo pra-

TUŠTA URAĐENO

Pridsidnica Savita 2015. godinu generalno ocinjuje ko tešku, al uspišnu.

– Radilo se puno u svim oblastima i tušta se postiglo, iako u vrlo teškim i složenim uslovima.

vo na informisanje na maternjem jeziku. Mnogi mediji na kojima su se emitovale emisije na jezicima nacionalni manjina su ugašeni, a po svemu sudeći, to uskoro očekiva i Radio Suboticu di se emituju dvi radio emisije na bunjevačkom. Ukoliko do tog dođe, BNS će već ove godine tribat iznać adekvatno rišenje za ovaj problem.

– Kako sad stvari stoje, do privatizacije Radio Subotice će neminovno doć, iako je mišljenje BNS-a od početka bilo da je to pogrišan put. Ministarstvo za kulturu i informisanje ne odustaje od svoji zakona kojim nisu pridviđeni mediji pod državnom ingerencijom, osim dva javna servisa. Poseban status imaje i mediji nacionalni manjina, al nemaje sridstava za njev rad. I to je, u ovom trenutku, najveći problem u informisanju kod Bunjevaca. Kako nadoknadit sridstva koja smo dobijali za produkciju radio emisija, a koja su tokom lanjske godine stigla u daleko smanjenom iznosu? Za sad se pokušavaje nać prilazna rišenja, dok se ne donese nov Zakon o nacionalnim savitima, di bi ovo pitanje tribalo bit, nadamo se, bolje rišeno. Nov Zakon o nacionalnim savitima se očekiva polovinom 2017. godine – podsića naša sagovornica.

Već sad se najavljiva da će 2016. godina bit teška, puna izazova i da ćemo svi morat stezat kaiš. To neće zaobać ni Bunjevački nacionalni savit, budući da se očekiva smanjenje finansija. Ipak, prema ričima mr Suzane Kujundžić Ostojić, Savit će se trudit da i u ovoj, ko i u prithodnim godinama, da sve od sebe kako bi se sve poteškoće i izazovi privazišli, i kako bi ova godina bila još uspišnija.

O BUNJEVAČKIM UDRUŽENJIMA

Osvrnuvši se na rad i aktivnosti bunjevački udruženja, društava i kulturni centara u prithodnoj godini, pridsidnica BNS-a ocinjiva da je 2015. bila uspišna, sa tušta manifestacija i dešavanja.

– Smatram da su radili jako dobro, s obzirom na uslove koje su imali prošle godine. Ako znamo da su sridstva iz Pokrajine kasnila skoro cilu godinu, isto tako i iz Grada Subotice, onda je jasno da je rad bio jako otežan. I nuz to, tokom cile godine je bilo tušta manifestacija, programa i za svakog je bilo ponuđeno štogod zanimljivo. Nadam se da će se uspit očuvat rad na ovom nivou, a oni koji se budu više potrudili kod apliciranja na konkurse, virujem da će i unapridit svoj rad – divani mr Kujundžić Ostojić.

– Godina koja je prid nama biće vrlo zahtivna, i doneće puno novina na koje nismo navikli. Najavljeno je smanjenje finasija i za BNS-a, al o tom ćemo znat tačnije kazat za misec-dva. Problemima smo išli u susrit, pokušavajuć ji rišit već u najavi. Smanjeni su svi troškovi na minimum, smanjen je prostor u kojem radi BNS, što nam otežava održavanje sastanaka vezani za obrazovanje i kulturu, jel su oni najbrojniji, ko i sastanaka BNS-a. No, naćemo rišenje i za ove probleme, i to već početkom ove godine. Na sve ove najavljene teškoće gledamo ko na izazov, kojeg ćemo cigurno uspišno pribrodit – zaključiva na kraju mr Suzana Kujundžić Ostojić.

V. K.

POZIVNICA

Bajmočko bunjevačko prelo

Bunjevački kulturni centar „Bajmok" organizuje u subotu, 30. januara „Bajmočko bunjevačko prelo", koje će bit održano u prostorijama Kulturno-prosvetnog društva „Jedinstvo-Eđšeg" s početkom u 19 časova.

Cina ulaznice je 1000 dinara, a u nju je uračunata tradicionalna krumpirača iz tepcije, ko i piće za cilo veče. Nuz bogat kulturno-umitnički program, goste će zabavljat „Biž Bend" iz Ljutova. Po običaju, sve prisutne Marije na Prelu će dobit prigodan poklon za imendan, a nuz to, za sve goste biće organizovana bogata tombola.

Ulaznice se mogu kupit do 29. januara u prostorijama Mesne zajednice „Bajmok" kod **Magde Benčik Badić** svakog radnog dana od 7 do 9 časova, i od 12 do 15 časova, a detaljnije informacije možete dobit na broj telefona 063/81-43-430.

Veliko bunjevačko marinsko prelo

U organizaciji UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora, tradicionalno Veliko bunjevačko marinsko prelo biće održano u subotu, 30. januara, u svečanoj sali Gerontološkog centra u Somboru, Prvomajski bulevar bb.

Karte po cini od 1.500 dinara, što uključuje ulaznicu sa večerom i pićom (neograničena količina) mogu se rezervisat i kupit u prostorijama „Bunjevačkog kola", Jovana Popovića bb, il putom telefona 025/ 51-00-00-2.

Okupljanje gostivi zakazano je za 19 časova.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine objavljiva dva konkursa:

KONKURS

Za izbor „Najlipše prelje" na obilužavanju nacionalnog praznika „Dan Velikog prela 2016", koji će se održat na Marin, 2. februara 2016. godine, u restoranu „Spartak" u Subotici.

Prijava kandidatkinja za izbor „Najlipše prelje" triba da sadrži:

- Ime i prezime
- Adresu
- Godinu rođenja
- Zanimanje
- Broj telefona
- Kratku biografiju (do po strane teksta)

KONKURS

Za izbor „Najlipše preljske pisme" na obilužavanju nacionalnog praznika „Dan Velikog prela 2016" koji će se održat na Marin, 2. februara 2016. godine, u restoranu „Spartak" u Subotici.

Prijava u zatvorenoj koverti triba da sadrži:

1. Tekst pisme sa šifrom
2. U posebnoj zatvorenoj koverti šifra, ime autora i broj telefona

Prijave na obadva konkursa su otvorene do 27. januara, a detaljnije informacije o konkursima mogu se dobit na telefon 024/551 – 604.

DIVAN S MIRKOM BAJIĆOM, PRIDSIDNIKOM SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA, O GODINI KOJA JE ZA NAMA I PLANOVIMA ZA 2016.

Godina izazova, rada i rezultata

Tek što smo ušli u novu godinu, a već se najavljiva da će ona bit još teža, izazovnija i zahtivnija neg 2015., i to u svim oblastima. Priklane su održani izbori za novi saziv Bunjevačkog nacionalnog savita, a na proliće se očekivaje izbori i na lokalnom nivou. S obzirom na to da je Savez bačkih Bunjevaca aktivan u obadva smera, o prithodnoj godini, radu SBB-a u okviru BNS-a, al i o planovima stranke za ovu godinu, divanimo s **Mirkom Bajićom**, pridsidnikom Saveza bačkih Bunjevaca, stranke koja je na poslidnjim izborima za Bunjevački nacionalni savit imala ubedljivo najveću podršku glasača.

– Godina iza nas bila je godina izazova, godina ozbiljnog rada i važni rezultata, kad su u pitanju interesi i potribe bunjevačke nacionalne zajednice i uloge Saveza bačkih Bunjevaca u ostvarivanju ti potriba. U dva osnovna pravca bili su usmireni svi kapaciteti SBB – jedan je učešće u radu Nacionalnog savita, a drugi definisanje i ostvarivanje ciljova u političkom pridstavljanju na globalnom nivou, a naročito u lokalnom parlamentu u Subotici, al i u Somboru – kaže pridsidnik SBB-a Mirko Bajić.

Savez bačkih Bunjevaca je tokom izbora za novi saziv Bunjevačkog nacionalnog savita akcenat stavio na institucionalizaciju, ko i na okrećanje ka potribama same zajednice. Upravo je na tom i konstituisan novi saziv Savita, što se, prema Bajićovim ričima, pokazalo ko pozitivan i uspišan zaokret u dosadašnjem radu BNS-a.

– Nakon poslidnji izbora, Nacionalni savit je konstituisan na temeljnom principu koji je promoviso SBB – institucionalizacija, odnosno na jačanju i razvoju ustanova i definisanje potriba zajednice na daleko širem prostoru od lokalnog, u cilju, prija svega, očuvanja identiteta. Opridiljenje da se, i nuz ubedljivu pobidu i najveću podršku koju je lista SBB dobila na izborima, Nacionalni savit konstituiše tako da u njemu svoju ulogu imaje sve liste koje su pokazale ozbiljnost i da se za pridsidnika Savita pridloži kandidat sa nezavisne liste – mr Suzana Kujundžić Ostojić, pokazalo se ko politički zrelo i zafaljujuć tom ostvareni su izuzetni rezultati u radu Nacionalnog savita – objašnjava Bajić i nastavlja:

– Koncept koji je SBB postavio u radu Savita, a koji se manifestuje u jačanju kapaciteta i razvoju ustanova, prija svega u oblastima informisanja i kulture, pokaziva rezultate, mada u tom pogledu pridstoji još tušta izazova, naročito u neshvatanju mista i uloge udruženja u odnosu na ustanove. To neshvatanje izraženo je kod pojedini udruženja, odakle dolaze najveći otpori institucionalizaciji ko jedinom pravom putu u definisanju položaja, mista i uloge Nacionalnog savita u ostvarivanju potriba i prava bunjevačke nacionalne zajednice u cilini.

Prema ričima pridsidnika SBB-a, potribno je da se ovaj problem što prija riši, i da se na prave osnove postavi funkcija Nacionalnog savita, zatim funkcija ustanova čiji je osnivač Savit i udruženja građana ko subjekata u oblasti kulture.

Kad je rič o političkoj ulogi SBB-a na lokalnom nivou, Bajić ističe da je tušta učinjeno na potribi da se definišu politički ciljovi i da se ostvari participacija u političkom sistemu.

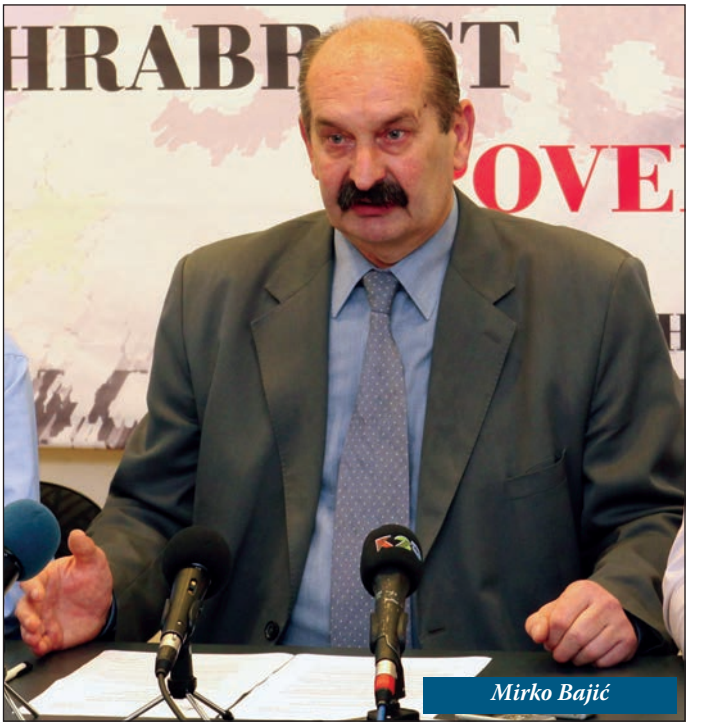

Mirko Bajić

– Savez bačkih Bunjevaca dio je lokalne vlasti u Subotici, ima jasno definisane političke ciljove i na putu je da ji u sve većoj miri realno ostvariva. Opridiljenje da nacionalna zajednica mora imat svoje političke pridstavnike u vlasti, legitimno izabrane na izborima na listama manjinski stranaka pod bunjevačkim imenom, bio je i ostaje ko aksiom dilovanja SBB-a, i ubuduće će SBB neposredno saradivat sa državotvornim strankama koje čine vlast u državi, prija svega sa SNS-om, SPS-om, i sa SPO, a u lokalnom parlamentu i sa SVM-om i DSHV-om, strankama koje su politički pridstavnici manjinski zajednica u Subotici.

Kako kaže naš sagovornik, nasuprot tome postoje tendencije pojedinaca i grupa, okupljeni oko niki njima znani interesa, da pridstavljajući sebe ko pridstavnike cile nacionalne zajednice, u političkom životu učestvuju na listama većinski politički stranaka.

– Pravo je svakog pojedinca da se politički opridiljiva kako god, brez obzira na nacionalnu pripadnost, al se mora svatit da u tom slučaju član nike političke stranke pridstavlja program te političke stranke kojoj pripada, a ne interese nacionalne zajednice. Savez bačkih Bunjevaca ostaje doslidan svojoj politiki i na pridstojećim izborima izaće samostalno sa svojom listom i pod svojim imenom. Očekivamo da birači pripoznaje značaj takog opridiljenja i da podrže listu Saveza bačkih Bunjevaca na izborima koji će se održat ovog prolića – kaže Mirko Bajić, te najavljiva:

– Vrlo brzo SBB će izać u javnost sa platformom za izbore u kojoj će jasno definisat potribe i ciljove koje će zastupat ko politički pridstavnik bunjevačke nacionalne zajednice.

V. K.

U ŠAPCU ODRŽANA KONFERENCIJA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI U NACIONALNIM SAVITIMA

Žene u nacionalnim savitima

Na konferenciji je pridstavljen dokument koji se bavi rodnom ravnopravnošću u nacionalnim savitima, a organizatori se nada-je da će svi nacionalni saviti nacionalni manjina ovaj dokument vidit ko koristan i praktičan

Konferencija pod nazivom „Podsticanje rodne ravnopravnosti u okviru nacionalni savita nacionalni manjina“ održana je 17. decembra u Šapcu, u organizaciji Akademije ženskog liderstva nuz podršku Misije OEBS-a u Srbiji. Na konferenciji se divanilo o položaju žena u manjinskim zajednicama, sa osvrtom na njeve mogućnosti donošenja odluka u okviru nacionalni savita nacionalni manjina.

Učestvovalo je priko pedest pridstavnica i pridstavnika nacionalni savita nacionalni manjina u Srbiji, zatim pridstavnice pokrajinski i republički institucija, organizacija civilnog društva, medija na jezicima nacionalni manjina, ko i stručnjaci u oblasti uvođenja rodne ravnopravnosti.

Prisutnima su pridstavljeni rezultati fokus grupa sprovedeni u periodu od jula do novembra 2015. godine, ko i smernice, sugestije i primeri dobre prakse za unapriđivanje mehanizama za podsticaj većeg učešća žena u radu nacionalni savita nacionalni manjina.

Nacionalnim savitima nacionalni manjina je pridstavljen dokument koji mož da pomogne u razrišenju nedoumica i pitanja koja mogu bit postavljena pri uvođenju principa rodne ravnopravnosti u rad savita, a u njemu se, izmed ostalog, nalaze informacije o pravnom okviru za rodnu ravnopravnost u Republiki Srbiji, mogućim modelima uspostavljanja mehanizama za unapriđenje rodne ravnopravnosti u okviru savita, primeri primine ovog principa na nadležnosti savita, ko i postojeći primeri dobre prakse u ovoj oblasti.

Majkl Ujehara

Suzana Kujundžić Ostojić

Konferencija u Šapcu

U radu konferencije su učestvovali zaminik šefa Misije OEBS-a u Srbiji **Majkl Ujehara**, viši pravni savitnik u Kancelariji visoke komesarke za nacionalne manjine OEBS-a **Vilijam Romans**, **prof. dr Marijana Pajvančić** iz Akademije ženskog liderstva, članica odbora za ljudska i manjinska prava i rodnu ravnopravnost Narodne skupštine Republike Srbije **Elvira Kovač**, ko i pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **mr Suzana Kujundžić Ostojić**. Ona je tom prilikom istaklada su na čelu dva odbora u Savitu žene, da je zaminica pridsidnice takođe žena, te da je Statut BNS-a pisan rodno senzitivnim jezikom, i jedini je taki u Srbiji.

– Ono što Savitu priostaje jeste da osnuje i formalno tilo koje će se bavit unapriđivanjom prava žena, što će se uradit tokom marta miseca – kazala je pridsidnica BNS-a.

Tom prilikom je kazano da je, od 21 nacionalnog savita u Srbiji, BNS po broju žena na drugom mistu, i da su žene u BNS-u i oko njega primer za cilu Srbiju.

Na osnovu podataka prikupljeni poslidnjim istraživanjom Pokrajinskog ombudsmana, posli izbora održani 2014. godine, u kome je učestvovalo više od 66 osto pripadnika manjinski zajednica, došlo je do blagog povećanja broja izabrani žena u nacionalnim savitima nacionalni manjina sa 86 na 106.

Dok je u prithodnim sazivima nacionalni savita bila jedna žena pridsidnica, nakon poslidnji izbora dvi su žene na pridsidničkim pozicijama – mr Suzana Kujundžić Ostojić u Bunjevačkom nacionalnom savitu i **Ana Tomanova Makanova** u Nacionalnom savitu slovačke nacionalne manjine.

V. K.

PRIDSTAVLJEN BUNJEVAČKI KALENDAR ZA PRISTUPNU 2016.

Kalendar ko svidočanstvo vrimena

23. izdanje Bunjevačkog kalendara nudi prigled aktivnosti bunjevački društava i udruženja, fotografije, pisme, prozne radove, recepte, narodne umotvorine i još tušta drugog

Bunjevački kulturni centar je u suizdavaštvu s Bunjevačkom maticom pripravio Bunjevački kalendar za pristupnu 2016. godinu. Ovaj, 23. kalendar zaredom, svitlost dana je zvanično ugledo u petak, 11. decembra, kad je pridstavljen javnosti u prostorijama Bunjevačke matice.

Kalendar je redizajniran, a u njemu se, nuz katolički i pravoslavni kalendar, mož nać prigled aktivnosti bunjevački kulturni centara, udruženja i društava, koji su praćeni fotografijama, pismama, proznim radovima, receptima, narodnim umotvorinama i citatima o Bunjevcima.

Urednik Bunjevačkog kalendara **Miroslav Vojnić Hajduk – Marača** je prilikom pridstavljanja ovog izdanja istako da je Kalendar bitno izminjen, pogotovo što se tiče sadržaja, koji je, prema njegovim ričima, bolji neg ijedan prija.

– Kad se ima u vidu datum prvog izlaska Kalendara – davna 1868. godina, i kad se uzme u obzir da je on izlazio do Drugog svitskog rata sa manjim prikidima, posli čega je Bunjevački kulturni centar 1993. godine odlučio da pokuša sa ponovnim izdavanjom - za šta smo naišli na veliku podršku Bunjevaca, to govori u prilog značaju Kalendara, a posebno činjenici da on uspiva da opstaje i danas, u vrime elektronski medija – kazo je on.

Pridsidnik Bunjevačke matice **Ivan Sedlak** se u svom govoru osvrnio na to da je ovo druga godina kako BKC i Bunjevačka matica zajedno izdaju kalendar, te je podsitio prisutne kako je kadgod izgledo Bunjevački kalendar i šta je sve sadržavo.

Pridstavljanju kalendara je prisustvovala pomoćnica gradonačelnika za kulturu **prof. dr Etela Jerinkić**, koja je kazala da lokalna samouprava podržava ovo izdanje, budući da ono divani o istoriji i pridstavlja svidočanstvo vrimena.

– Duga tradicija od veka i po daje mnogo na značaju ovom Kalendaru. Kroz Bunjevačke kalendare se, kao vredno svedočanstvo vremena i istorije, može videti koliko smo u nekim pitanjima odmakli, a šta je ono što je ostalo isto – a ostala je ista borba za bunjevački jezik i škole. Nadamo se da će se izdavanje Kalendara nastaviti u kontinuitetu i kvalitetno, i da će još dugo trajati – istakla je pomoćnica gradonačelnika.

Etela Jerinkić i Ivan Sedlak

Pridstavljanje Kalendara

Dugogodišnji čitaoci Bunjevačkog kalendara su nestrpljivo čekali izlazak novog broja za 2016. godinu, a izneli su i svoje utiske o značaju Kalendara za nji, al i za cilu bunjevačku zajednicu. Tako je **Đorđe Suvajdžić** istako da svaki broj donese štogod novo i zanimljivo – od priča, događaja i pisama, dok je **Marija Ostrogonac Arsenić** došla na pridstavljanje Bunjevačkog kalendara čak iz susedne Mađarske, iz Gare. Ona je kazala da svake godine nabavi svoj primerak Kalendara, kako bi znala šta se to u bunjevačkim udruženjima i društvima dešavalo tokom cile godine.

Izdavanje Bunjevačkog kalendara podržali su Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za kulturu i informisanje i Grad Subotica. **V. K.**

KRAJOM PROŠLE GODINE IZ ŠTAMPE JE IZAŠO DESETI BROJ LISTA ZA MLADE NA BUNJEVAČKOM JEZIKU

„Bockov" jubilej zaokružen tortom

Idok su čekali Božić i Novu godinu, naše najmlađe kolege koje pripravljaju list za mlade na bunjevačkom jeziku imali su priliku da se „zagriju" za praznike. Naime, iz štampe je krajom 2015. godine izašo deseti broj „Bocka", a bila je to prilika da se u utorak, 23. decembra, mali novinari okupe, požele jedni drugima srićne praznike, al i da se dogovore sa svojim mentorima o daljim temama, jel je u toku izrada jedanajstog broja ovi novina.

„Svi mi koji smo zajedno krenili da otkrivamo tajne novinarstva verovatno se nismo nadali da ćemo ovoliko da doguramo. Kako je raslo naše znanje, nuz pomoć naši mentora Nataše i Nikole, tako je rasto i naš „Bocko", pa se sad možemo pofalit da zajedno pravimo list koji izlazi jedared misečno, za vrime škulske godine, i to na šesnajst strana. Ono što je, ipak, važnije od broja strana, jeste da smo dobili priliku da u „Bocku" sami pišemo, da objavljujemo teme koje su nama zanimljive", moglo se čuti od **Martine Stupar** koja je bila u ulogi domaćina obilužavanja izlaska desetog broja „Bocka".

Kako su to već i čitaoci, koji je svi više, navikli, i jubilarni broj „Bocka" bio je ispunjen radovima dice. Aktuelni su bili prilozi iz škula, a mali novinari su ispratili i druge događaje. Bili su na proslavi nacionalnog praznika Bunjevaca u Gradskoj kući u Subotici, na Balu za svetu Katu u Bajmoku, prineli su kako je prošla Evrovizija za dicu, a, ko i u prithodnim brojovima, pridstavljeni su mladi koji se bave čimegod zanimljivim. Kako je deseti „Bocko" izašo uoči Božića, dio novina je posvećen i ovoj temi.

Mirko Bajić, urednik „Bocka", tom prilikom je pofalio male novinare i mentore koji sa njima ra-

Boris Bajić, Denis Vukmanov Šimokov, Martina Stupar, Maja Rudinski i Jasna Horvacki

de, te je istako da je sav uložen rad i dono rezultate.

– „Bocko" je iz broja u broj sve bolji, na tom nećemo stat, nego ćemo napridovat i dalje, baš ko dica koja uče sa velikom voljom sa svojim mentorima. Kad uporedimo prvi i deseti broj vidi se da je ostvaren velik napridak. Nastavićemo da unapređujemo priloge mali novinara, a nastavljamo da radimo i na dodatku „Bocko i drugari", di se dičimo i saradnjom sa drugim nacionalnim zajednicama. U budućnosti će „Bocko" imat i priloge poučnog karaktera, planiramo rubriku „Zanimljiva nauka" već od narednog broja. Imaćemo i zanimljivu priču o jednom malom Bunjevcu, Marku, koji je gradsko dite, iđe na salaš kod majke i dide, di se suočava sa zanimljivim situacijama, kroz strip formu „Marko šnjota ovako".

„Bocko" je registrovan list za mlade, izdaje ga „Bunjevački media centar", nuz podršku UG „Bunjevački omladinski centar", Bunjevačkog nacionalnog savita, NIU „Bunjevački informativni centar", te nuz podršku Grada Subotice, Pokrajine Vojvodine i Republike Srbije. Kako ističe Bajić, informisanje za mlade na bunjevačkom jeziku biće i dalje obogaćivano.

– Imamo namiru da proširimo dilatnost u odnosu na rad sa mladima, kroz otvaranje studija za audio i video produkciju, te za pripremanje priloga za internet.

Tradicionalne novogodišnje paketiće zaminili su usb-ovi, sa likom „Bocka", a oni će itekako bit korisni malim novinarima u pripravljanju novi priloga. Bilo je, naravno, i još nagrada. Promocija desetog broja „Bocka" bila je prilika i da se proglase najbolji radovi konkursa „Rođeni u 21. viku". Med pristiglim radovima izabrani su najbolji. Treće misto su podilile **Maja Rudinski** i **Jasna Horvacki**, drugo misto zaslužio je rad **Martine Stupar**, dok je prilog **Denisa Vukmanova Šimokova** zaslužio prvu nagradu – tablet uređaj. Nagrade je najboljima uručio **Boris Bajić**, direktor „Bunjevačkog media centra".

– Pokušo sam da u formi novinarskog priloga objasnim razliku izmed današnjeg vrimena u odnosu na vrime prije pedesetak godina. Kroz rad sam zaključio da smo u poslidnje vrime tušta napridovali što se tiče tehnike, pogotovo oko protoka i dostupnosti informacija. Srićan sam zbog nagrade, a nadam se da će mi vridan poklon pomoć da još više napridujem u ovom poslu – kazo je Denis Vukmanov Šimokov, radostan zbog vridne nagrade koja ga je obradovala prid Božić.

Iako nije bilo slatki paketića, energije potribne za pripravljanje jedanajstog broja nije falilo. Nakon svečanog i radnog dila poslidnjeg sastanka „Bockove" redakcije u 2015. godini, sve je sačekala ukusna torta. Nuz slatke zalogaje mogle su se čut i želje da „Bocko", kad za to dođe vrime, proslavi i izlazak stotog broja.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA DECEMBAR

Maglai: Godina reda, rada i perspektive

Godina reda, rada i perspektive - tako je 2015. godinu ocinio gradonačelnik **Jene Maglai** na konferenciji za medije koja je održana prid sam kraj godine i na kojoj je sumiro rezultate rada.

Prema njegovim ričima, u 2015. su postavljeni čvrsti temelji za realizaciju mnogi projekata koji su strateški važni za Suboticu, te su niki projekti dovedeni blizu realizacije, a niki su već privedeni kraju. On je tu posebno naveo top tri projekta za Suboticu – nastavak izgradnje Narodnog pozorišta, obnovu Sinagoge i sanaciju palićkog jezera, za koje je kazo da su, posli godina stojanja u mistu, pokrenuti s mrtve tačke, a njev završetak se očekiva u narednim godinama. Kad je rič o privlačenju investicija, gradonačelnik ističe da je Subotica lider ne samo u okolini, nego u ciloj Vojvodini. On je dodo da je u 2015. napravljen najveći pomak u poslidnji nikoliko decenija, te su otvorena nova radna mista, zafaljujuć čemu je zaposleno 4.600 ljudi.

Maglai je kazo da je rišeno i pitanje vojne imovine, a kupljen je i kompleks „Zorke" na oko 30 hektara zemljišta, te se osvrnio na konačan početak izgradnje Regionalne deponije, i na izgradnju kolektorske mriže i centralnog magistralnog vodovoda.

– Ja 2015. godinu smatram veoma uspešnom, i mislim da smo u mnogim segmentima postavili temelje da unapredimo ovaj grad – i što se tiče perspektive Palića, i izgradnje Narodnog pozorišta, a isto tako i ekonomskog razvoja i budućnosti ovog grada. U 2015. godini smo povukli 600-700 miliona dinara sa Pokrajinskog i Republičkog nivoa, a nikada tolika sredstva u poslednjim godinama za ovaj grad nisu došla sa tih nivoa. Nije bilo nijedne afere, pokazalo se da može da se radi korektno i pošteno. Smatram da se golim okom može videti šta se sve dešavalo u Subotici u 2015. godini – kazo je gradonačelnik.

Jene Maglai

Maglai se osvrnio i na saradnju s koalicijom koju je ocinio ko kvalitetnu, di je posebno izdvojio saradnju sa pridsidnikom Skupštine grada **Ilijom Maravićom** i članovima Gradskog veća.

Kad je rič o dugu grada, Maglai je naglasio da Subotica ima dug od oko 10 miliona evra koji redovno otplaćiva, te je dodo da u odnosu na druge gradove u Srbiji, Subotica spada u manje zadužene gradove. U ovoj godini, koja je izborna, očekiva se nastavak realizacije brojni projekata, prija svega Narodnog pozorišta, Sinagoge, Regionalne deponije, vodovodne i kanalizacione mriže i Palića.

Otvoren Dom za nigu

Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandar Vulin** otvorio je u utorak, 8. decembra, Dom za nigu u okviru Gerontološkog centra Subotica, u Sarajevskoj ulici. Nov objekat, koji je naminjen za zbrinjavanje teško pokretni i nepokretni lica, površine je 740 kvadratni meteri, pridviđen je za smeštaj 66 korisnika i u njegovu izgradnju i opremanje resorno Ministarstvo je uložilo 60 miliona dinara. Direktor Gerontološkog centra **Petar Balažević** je naglasio da je ovo najveća investicija u oblasti socijalne zaštite u Subotici u poslidnji 40 godina, a kako je kazo, stavljanje objekta u funkciju planirano je krajom januara.

Gerontološki centar u Subotici je dosad mogo da obezbidi smeštaj za 530 korisnika, a otvaranjem novog objekta ta brojka se povećala na blizu šesto. Ministar Vulin je kazo da je objekat urađen po svim svitskim standardima, te je dodo da država nikad nije više ulagala u socijalnu zaštitu neg što to sad čini.

Prema njegovim ričima, u 2012. i 2013. godini u objekte socijalne zaštite je uloženo 417 miliona dinara, dok je u 2014. i 2015. godini uloženo više, čak 717 miliona dinara.

Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja

Javna rasprava o Nacrtu strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republiki Srbiji za period od 2015. do 2025. godine održana je u sridu, 9. decembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće. Raspravu je organizovalo Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, a kako je tom prilikom kazano, usvajanje Strategije je od ključnog značaja za pristupanje Srbije Evropskoj uniji, budući da je ta obaveza dio akcionog plana za poglavlje 23.

Prema ričima lokalnog koordinatora za romska pitanja, **Stevana Nikolića**, dosad je rišavanje romski problema bilo centralizovano, a Nacrt strategije obećava da će sad u fokusu bit porodica. On je dodo da je Subotica već realizovala pojedine ideje iz ove Strategije jel ima romske pedagoške asistente, ko i medijatore u zdravstvenoj oblasti.

Član gradskog veća zadužen za socijalna pitanja, **Milimir Vujadinović** kazo je da je lokalna samouprava mirama koje sprovodi već pritekla resorno ministarstvo i Radnu grupu koja je učestvovala u izradi Nacrta strategije o socijalnom uključivanju Roma, kako u oblasti obrazovanja, tako i u oblasti zdravstva, socijalne zaštite i stanovanja.

U Subotici ima izmed tri i četri iljade Roma. Osnovnu škulu pohađa oko 600 romske dice, od čega je oko 250 od petog do osmog razreda.

Subotica domaćin Sajma preduzetništva

Oko 200 preduzetnički inicijativa pridstavljeno je na Sajmu preduzetništva u Subotici, koji je

održan u četvrtak, 10. decembra, u Atrijumu hotela Galerija. Positioci sajma su imali prilike da se informišu o više od 200 preduzetnički ideja, osmišljeni na osnovu višemisečnog istraživanja i u skladu sa specifičnostima i potribama svakog regiona u Srbiji, razvrstani po visini investicije, ko i po dilatnostima. Takođe su dobili informacije o tom šta je potribno za započinjanje novog biznisa, kako se smanjiva rizik i ostvariva pristup fondovima podrške preduzetništvu.

Ljuben Hristov

Izvršna direktorka Srpske asocijacije menadžera **Jelena Bulatović** izrazila je nadu da će sajam dat motivaciju i inspiraciju ljudima koji su nedavno ostali brez posla i da će njim pomoć da pripoznaju priliku da započnu svoj biznis.

Sajam preduzetništva je podržala Gradska uprava, a pomoćnik gradonačelnika za oblast male privrede **Ljuben Hristov** se prilikom otvaranja sajma zafalio osnivačima ovog projekta što su pripoznali Suboticu ko jedan od gradova u kojem će pridstavit preduzetničke ideje i pokušat da podstaknu naše sugrađane na pokretanje sopstvenog biznisa. On je podsitio da Subotica ima oko 4 iljade preduzetnika, od koji priko 95 odsto pridstavljaje mikro, mala i sridnja preduzeća.

Sajam preduzetništva u Subotici je održan u organizaciji Srpske asocijacije menadžera, agencije DNA Communications i Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), nuz podršku gradske uprave Subotice i lokalni partnera.

Pet odsto za socijalnu zaštitu

Subotica ima dugu tradiciju brige o ugroženim građanima, i uprkos velikoj ekonomskoj i migrantskoj krizi u 2015. godini uspišno se nosila s problemima u socijalnoj zaštiti – saopšteno je u ponediljak, 21. decembra, na pridstavljanju realizovani projekata u ovoj oblasti u Velikoj vićnici Gradske kuće.

Kako je kazo član Gradskog veća zadužen za oblast socijalne zaštite **Milimir Vujadinović**, Subotica je med prvima u Srbiji po izdvajanju u socijalnoj zaštiti, budući da su izdvajanja za ovu oblast i mire socijalne politike od pet odsto u odnosu na ukupan budžet Grada, što ji čini med najvećima u našoj zemlji.

Veliku podršku radu s ugroženim kategorijama stanovništva je lokalnoj samoupravi pružilo Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna, pitanja, a državni sekretar **Nenad Ivanišević** je podsitio da je u Suboticu uloženo oko 100 miliona dinara 2015. godine.

Lokalna samouprava je u 2015. godini u Domu „Kolevka" finansirala funkcionisanje dnevnog boravka za dicu sa posebnim potribama do 18 godina, u iznosu priko pet miliona dinara, ko i funkcionisanje Prihvatne stanice za dicu do 18 godina u iznosu od oko milion i osamsto iljada dinara. Kako je kazano, na desetine iljada građana koristilo je niki oblik socijalnog davanja, a samo za besplatan gradski i prigradski privoz starijima od 65 godina potrošeno je 76 miliona dinara.

40 godina subotičke RPK

U utorak, 22. decembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće je obiluženo 40 godina rada Regionalne privredne komore Subotica, te je održan godišnji prijem privrednika na kojem su dodiljena godišnja i jubilarna priznanja za pet najuspišniji firmi severa Bačke i Potisja, ko i zlatne i srebrne značke Komore za 20 pojedinaca. Dobitnici godišnje nagrade su „Agrokons" iz Malog Iđoša, subotički ATB „Sever", „Patent Co" iz Mišićeva, „Rasko Tamp" iz Sente i samostalna zanatska radnja iz Stare Moravice „Metal Korp".

Pridsidnik Regionalne privredne komore Subotica **Slobodan Vojinović** se tom prilikom osvrnio na četri decenije rada komore, te je kazo da su svi dobitnici ovogodišnji nagrada dali značajan doprinos razvoju privrede.

Svečanosti je prisustvovo gradonačelnik Subotice **Jene Maglai**, koji je tom prilikom ocinio da je privreda Subotice u usponu, budući da postoji stalno povećanje broja zaposleni i povećanje obima industrijske proizvodnje.

Svečanom akademijom je Regionalna privredna komora Subotica obilužila kako četri decenije postojanja i rada, tako i 165 godina komorskog sistema na ovim prostorima.

UG „Nezavisnost" ponovo otvorio kancelariju

U Subotici je, posli više od tri godine, ponovo otvorena kancelarija Ujedinjeni granski sindikata „Nezavisnost". Kancelarija se nalazi na drugom spratu Otvorenog univerziteta, a njezinom svečanom otvaranju, koje je održano u ponediljak, 28. decembra, nuz pridstavnike rukovodstva UGS „Nezavisnost" i partnera, prisustvovo je i pokrajinski sekretar za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova **Miroslav Vasin**. Pridsidnica Pokrajinskog odbora UGS „Nezavisnost" **Eržebet Tot Batori** istakla je da je ponovno otvaranje kancelarije u Subotici zdravo značajno i ima za cilj da priporodi rad sindikata u Pokrajini i usmiri ga ka zaposlenima. Otvaranjom ove kancelarije u Subotici, zaposleni će dobit servis po evropskom modelu granskog organizovanja, budući da okupljaje zaposlene iz gotovo svi oblasti.

Posli otvaranja kancelarije, održan je okrugli sto na temu „Stanje u privredi u Autonomnoj pokrajini Vojvodini", koji je organizovan s Pokrajinskim socijalno-ekonomskim savitom. Vasin se tom prilikom osvrnio na stanje u privredi, istaknuvši da je situacija alarmantna i da je najopasnije divanit o uspisima kad je stvarnost suprotna.

Usvojen budžet za 2016. godinu

Skupština grada Subotice je u utorak, 29. decembra, većinom glasova usvojila Odluku o budžetu grada Subotice za 2016. godinu. Njegov ukupan obim iznosi 5,8 milijardi dinara, od čega sam Grad triba da obezbidi oko 5 milijardi, a ostalo čine transferna sridstva.

Gradonačelnik **Jene Maglai** je, obrazlažući budžet, kazo da se nastojalo da on bude prihvatljiv i održiv, al je naglasio da će ostvarenje budžeta bit ogroman izazov za lokalnu samoupravu.

Prema njegovim ričima, u gradskoj kasi se najveći dio prihoda i dalje očekiva od poreza na zarade i imovinu, i od transferni sridstava sa različiti nivoa vlasti. Što se tiče rashodovne strane, tu će značajno misto zauzet pojedini razvojni projekti.

Opozicija nije podržala budžet, ističući da je nerealan i prenaduvan za najmanje 800 miliona dinara. Odbornik Demokratske stranke **Petar Balažević** je kazo da problem pridstavlja rashodovna strana, jel su, prema njegovim ričima, apetiti koalicioni partnera priveliki. On ocinjiva da je budžet grada Subotice politički usaglašen.

Odbornici su na sidnici, izmed ostalog, doneli i Odluku o izminama i dopunama Odluke o lokalnim komunalnim taksama, Odluku o uspostavljanju saradnje izmed grada Subotice i mađarskog grada Kiškunhalaša, Odluku o odvođenju atmosferski voda, a donета su rišenja i o davanju saglasnosti na izminu programa poslovanja pojedini javni preduzeća za 2015. godinu.

V. K.

NOVOGODIŠNJIM KOKTELOM BUNJEVAČKA MATICA POŽELILA SRIĆNU NOVU GODINU

Ova godina skromnija sa aktivnostima

Sedlak: „Ukoliko se ne iznađe način rišavanja finansijske situacije nacionalni manjina koje nemaju drugu matičnu državu sem Srbije, a med kojima je i bunjevačka zajednica, u najboljem slučaju priti stagnacija u razvoju i očuvanju nacionalnog identiteta"

Novogodišnji koktel u Bunjevačkoj matici

Tradicionalnim Novogodišnjim koktelom za svoje prijatelje, saradnike i redovne positioce, Bunjevačka matica je u sridu, 30. decembra, privela kraju kalendarsku 2015. godinu. Kako se moglo čut tom prilikom, 2015. godina u Matici je protekla u znaku jubileja, počev od 100. broja „Riči Bunjevačke matice", 200 godina od rođenja biskupa **Ivana Antunovića**, 70 godina od smrti **Mije Mandića**, 100 godina od smrti popa **Paje Kujundžića**, 20 godina od reosnivanja Bunjevačke matice, te je ocinjena ko vrlo značajna, sa bogatim programom, koji je realizovan i nuz tešku finansijsku situaciju.

Kako je tom prilikom istako pridsidnik Matice **Ivan Sedlak**, lanjska godina nije bila laka, al sudeć po najavama, godina u koju smo zakoračili biće još teža, pa će shodno tom i aktivnosti Matice bit skromnije neg lane.

– Zbog taki najava moramo imat jedan optimalan i jedan rezervni plan. Optimalan plan, koji virujem da ćemo uspit realizovat odnosi se na one projekte koji su tradicionalni, počev od manifestacija u okviru „Večeri utorkom" i izdavačke dilatnosti u kojoj planiramo da nuz časopis „Rič Bunjevačke matice" izdamo zbornik dičiji radova „Bunjevačka lipa rič" i knjigu pisama Stipana Šarčevića – divani Sedlak.

Po Sedlakovim ričima, za 2016. godinu pridviđeno je otvaranje dvi izložbe slika, te održavanje IV Likovne kolonije Bunjevačke matice, a neće izostat ni obilužavanje značajni jubileja. U prvom redu to je obilužavanje 100 godina od smrti **Laze Mamužića**, jednog od najveći subotički gradonačelnika, te 110 godina od smrti **Nikole Kujundžića**, popa i pisnika, autora prve preljske pisme „Kolo igra tamburica svira". Nuz istorijske tribine, književne i muzičke večeri u Bunjevačkoj matici planiraju održavanje još jednog međunarodnog naučnog skupa. Kako je kazano, prve aktivnosti u novoj godini biće u radu s dicom i to kroz radionice koje se nalaze u sklopu projekta „Bunjevačka lipa rič".

U svom obraćanju Sedlak se posebno osvrnio na politiku finansiranja koja naročito pogađa pripadnike nacionalni zajednica koji nemaju drugu matičnu državu sem Srbije.

– Svaka restrikcija sridstava izuzetno pogađa take zajednice, te u 2016. godini, ukoliko se ne iznađe način rišavanja finansijske situacije ti nacionalni manjina, med kojima je i bunjevačka zajednica, u najboljem slučaju priti stagnacija u razvoju i očuvanju nacionalnog identiteta – objašnjava pridsidnik Matice.

Ivan Sedlak

Kako je tom prilikom istakla pomoćnica gradonačelnika Subotice u oblasti kulture **prof. dr Etela Jerinkić**, kad je rič o davanjima Grada u 2016. godini, ona će bit skromnija, al neće izostat, te je pozvala sve one koji se bave kulturom, da svoje poslovanje i funkcionisanje prilagode toj situaciji, odnosno da potraže i druge izvore finansiranja, nuz bolju organizaciju i racionalizaciju u poslovanju.

N. S.

GOSTUJUĆA IZLOŽBA GRADSKOG MUZEJA U BUNJEVAČKOJ MATICI

Bista čeka svoje misto

U više navrata lane je obiluženo 70 godina od smrti **Mije Mandića**, a 8. decembra, u prostorijama Bunjevačke matice, Subotičani su još jedared imali priliku da se podsite života i rada jednog građanina Subotice, ujedno i Bunjevca, i to kroz gostujuću izložbu Gradskog muzeja Subotice pod nazivom „Mijo Mandić, počasni građanin Subotice", koja je otvorena u Muzeju krajom septembra prošle godine.

Nevenka Bašić Palković, Ivan Sedlak, Geza Babijanović i Zvonko Stantić

Tom prilikom o životu i radu Mije Mandića divanila je **Nevenka Bašić Palković**, bibliotekar savitnik i kustos Gradskog muzeja, ujedno i autor pomenute izložbe, koja je tom prilikom istakla da je Mijo Mandić jedan od ritki u bunjevačkoj zajednici, koji je dobio priznanje Počasnog građanina Subotice.

– Ponosni smo na to, a svojim velikim radom on je tako priznanje i zaslužio, ko i lipa odlikovanja izmed dva svitska rata, s kojima se također baš ne mož tušta nji pofalit. Ono što ističem jeste da triba divanit o Miji Mandiću, i to ne samo kad su godišnjice, jel je on tušta doprino borbi za bunjevački jezik i nastavi na bunjevačkom. Njegov doprinos je velik i kad je kultura u pitanju, pa je zaslužio da nuz to što jedna od subotički ulica nosi njegovo ime, njegova spomen bista koju je svojevrimeno izradila Ana Bešlić i ugleda svitlost dana u javnom prostoru – divani Nevenka B. Palković.

U bunjevačkoj zajednici se nadaje da će na osnovu pridloga i zahtiva odgovarajućim institucijama Grada uspit u namiri da subotička javnost konačno i ugleda spomenik u javnom prostoru, te da će tom doprinet i dokumentarni materijal o životu i radu Mije Mandića, koji je rezultat istraživanja autorke izložbe, Nevenke Bašić Palković. Podsićamo, u Kaćmaru u Republiki Mađarskoj, Mandićevom rodnom mistu, podignut je spomenik, a na njemu piše Mijo Mandić – veliki učitelj svog bunjevačkog roda.

N. S.

UMITNICI UG „BUNJEVAČKO KOLO" IZLAŽU U KULI

Dostojno pridstavili udruženje i varoš

U petak, 18. decembra, u Likovnoj galeriji Kulturnog centra Kula, svečano je otvorena Kolektivna izložba Umitničkog studija i Slamarske sekcije UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora.

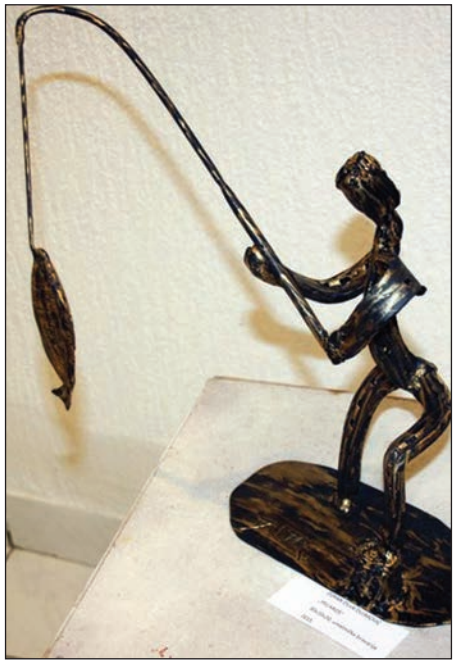

Likovnu galeriju Kulturnog centra u Kuli ulipšali su radovi ukupno 16 umitnika obadvi sekcije „Bunjevačkog kola". Slamarska sekcija je pridstavila odabrane radove svoji umitnica, i to **Ilonke Bogišić, Milene Čavić, Zore Cvetičanin, Irene Vuković, Ksenije Vuković, Sofije Kekezović, Nevene Domić** i **Marije Maričić**.

Iz Umitničkog studija svojim radovima, u najrazličitijim tehnikama, pridstavili su se **Pavle Blesić**, ko načelnik Likovne sekcije, a nuz njega umitnici **Danijel Peršić Dak, Saša Lovrenov, Miroslav Kolar, Đurđina Marković** i **Zoran Dujmović**.

Umitnički studio se mož pofalit i činjenicom da je na ovoj izložbi učestvovalo i dvoje omladinaca, **Milica Pekanović** i **Srđan Vujičić**, koji su od polaznika Studija stasali u mlade mentore.

Na svečanosti otvaranja izložbe, isprid domaćina, Likovne galerije Kulturnog centra Kula, obratila se **Snežana Davidović**, a čast da otvori izložbu imala je **Vanja Kahrimanović** isprid Umitničkog studija.

R. P.

BOŽIĆNA IZLOŽBA NARODNI RUKOTVORINA U „BUNJEVKI" OKUPILA MAŠTOVITOST KREATIVNI STVARALACA

Božićna čarolija

Nuz nezaobilazne detalje koji čine dio prazničnе atmosfere na XIII Božićnoj izložbi narodni rukotvorina moglo se vidit i niz interesantni načina dekorisanja uoči Božića

Zvucima najlipši božićni pisama bio je ispunjen program otvaranja XIII Božićne izložbe narodni rukotvorina u Kulturno-umitničkom društvu „Bunjevka", koje je svoja vrata za Subotičane otvorilo 15. decembra. Redovni positioci izložbi u ovom kulturnom društvu nisu bili iznenađeni novim idejama vridni žena, imajuć u vidu da se i ove godine, ko i prijašnji, med izloženim eksponatima moglo nać štošta novo i zanimljivo.

Nezaobilazna okićena grana, slama, Betlem i božićnjaci, med kojima su svoje misto našli i oni koje su napravili najmlađi, učenici koji pohađaju izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, krasili su prostorije „Bunjevke", a nuz tradicionalne ukrase mogle su se nać i dekoracije koje su izrađene savremenim tehnikama. Bila je to prilika da se svojim glasom pokažu i članice pivačke grupe KUD-a, koje su prisutne u prazničnu atmosferu uvele poznatim božićnim pismama.

Čast da izložbu proglasi otvorenom i poželi srićne praznike imala je pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, koja je tom prilikom istakla da su Bunjevcima u opstanku na ovim prostorima pomogli i običaji, a med njima i oni koji su vezani za Božić.

– Božić ima svoju čaroliju. Nju doživite tokom ditinjstva u kući, a kasnije kako rastete, želite je prinet na svoje ukućane i dicu, pa smo se i mi okupili na ovoj izložbi da podilimo tu čaroliju. Božić sa sobom nosi radost, zajedništvo i praštanje. Te tri stvari su svakom potribne, da pogleda duboko u sebe, al da pogleda i one oko sebe i da tako sa nikim novim žarom i elanom, kojeg je često teško nać, svi zajedno krenemo u novu godinu – kazala je pridsidnica BNS-a prilikom otvaranja izložbe.

N. S.

BKC „BAJMOK" ORGANIZATOR XIII BOŽIĆNE IZLOŽBE

Simboli Božića na jednom mistu

Tradicionalno, prid kraj godine, Bunjevački kulturni centar „Bajmok", organizuje Božićnu izložbu. I ovaj put ova lipa manifestacija nije izostala, te je tako u sridu, 16. decembra, u Svečanoj sali Mesne zajednice „Bajmok", po 13. put otvorena izložba posvećena jednom od najveći i najradosniji kršćanski praznika - Božiću.

– Poruka ovogodišnje Božićne izložbe je da sačuvamo od zaborava sve vridnosti i običaje koji prithode velikom kršćanskom prazniku Božiću i da to prinesemo na mlađe generacije – istakla je **Marija Cvetković**, sekretar BKC „Bajmok", te je dodala da je za Bajmočane organizovanje Božićne izložbe prava mobilizacija velikog broja familija, jel se motivišu da aktivno učestvuju u očuvanju običaja i tradicije.

Positioci Božićne izložbe su imali priliku da vide prikaz bogatstva, kreativnosti, umišnosti, strpljenja, truda i rada brojni izlagača iz Subotice, Stare Moravice, Palića, Đurđina, Male Bosne, Tavankuta i Bajmoka, koji su se pridstavili sa oko 700 eksponata. Med njima su se našli božićni i novogodišnji ukrasi, ikebane, oslikane boce za rakiju i vino, vinčići i drugi ručni radovi, a jedan kutak je, ko i uvik, bio rezervisan za radove bajmočki mališana, koji su se potrudili da on bude pripun ukrasa i novogodišnji čestitki. Naravno, Božićna izložba nije mogla proć brez okićene grane i postavljenog astala s večerom za Badnje veče.

Božićnu izložbu je otvorila pridsidnica Odbora za kulturu u Bunjevačkom nacionalnom savitu **Kata Kuntić**, koja je tom prilikom čestitala svima praznike, te istakla da će Savit i nadalje podržavat ovu tradicionalnu manifestaciju.

– Pamtim kako je bilo kad smo prija 13 godina ovde počimali pravit Božićnu izložbu. Već tad sam kazala da se triba čuvat svo ovo bogatstvo što čini izložbu. Samim tim što je Bajmok velik, ima puno ljudi koji se bave izradom ručni radova i ukrasa, a upravo ovde se prikazivaje njeve vridne ruke – kazala je ona, te je istakla dicu koja učestvuju u programu ko posebno bogatstvo i budućnost bunjevačke zajednice.

Branko Pokornić, Kata Kuntić i Marija Cvetković

Domaćin manifestacije, pridsidnik BKC-a „Bajmok", **Branko Pokornić** je u svom obraćanju kazo da se svake godine na izložbi pojavi po nikoliko novi izlagača, te je izrazio zadovoljstvo što ljudi pripoznaju rad i trud ovog kulturnog centra.

Mališani koji u Osnovnoj škuli „Vuk Karadžić" uče bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture potrudili su se da program bude pravi praznični. Oni su pripravili recitacije u vezi sa božićnim i novogodišnjim praznicima, i tako ulipšali otvaranje izložbe. Ko nagradu za njev trud i kreativnost, dici su uručeni novogodišnji paketići koje njim je obezbidio Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

V. K.

IZLOŽBOM SVETI PRILIKA ZAVRŠEN PROGRAM OBILUŽAVANJA ZNAČAJNOG JUBILEJA U 2015. GODINI U BUNJEVAČKOJ MATICI

Prilike učvršćuju viru

Nikoliko dana prid Božić, u utorak, 15. decembra, Bunjevačka matica je u svojim prostorijama otvorila izložbu sveti slika-prilika pod nazivom „Naša je davna davnina, pa naša će biti i budućnost". Tom prilikom izložene su svete slike iz kolekcije **Nikole Ćakića, Ljudevita Vujković Lamića, Tamare Babić** i **Marka Marjanušića**.

Kako je tom prilikom istako pridsidnik Bunjevačke matice **Ivan Sedlak**, izložbom sveti slika prid božićne i novogodišnje praznike, priveden je kraju i program obilužavanja jubileja – 200 godina od rođenja biskupa **Ivana Antunovića**.

– Mislim da je ovo jedna od najveći kruna kojom smo mogli da završimo ovu godinu u kojoj smo imali velike jubileje, te da i nuz teške uslove u kojima smo cile godine radili možemo bit izuzetno zadovoljni – istako je Sedlak.

Nuz praznične poruke pridsidnika Matice i pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, čule su se božićne pisme, dok je izložbu otvorenom proglasio velečasni **mons. dr Andrija Anišić**. On je u svom govoru istako da su Bunjevci oduvik u svojim kućama imali križ i svete slike, med kojima su najčešće bile slike Srca Isusovog i Srca Marijinog, al i slike Poslidnje večere, Svetog Josipa...

– Te slike nisu bile samo lip ukras naši kuća, nego su pobožni virnici prid tim slikama molili i o onom što one prikazuju razmišljali i razmatrali. To njim je pomagalo u njevom duhovnom životu i bilo izvor blagoslova za njev svakidašnji život i rad. Daj Bože da se naš narod vrati potpuno Bogu i da se ponovo u naše kuće vrate križevi i svete slike, a nadasve zajednička molitva – kazo je, izmed ostalog, vlč. Anišić otvarajuć izložbu sveti prilika, te dodo da ne ulazi u umitničku vridnost izloženi slika, jel smisao izložbe nije bio skupit umitničke svete slike, već pokazat kaki je sve sveti slika bilo po kućama i salašima.

Program otvaranja izložbe sveti prilika bio je ulipšan pratećom izložbom božićnjaka.

N. S.

PRIDSTAVLJENI RADOVI S 9. SLAMARSKO-SLIKARSKE KOLONIJE UG „BUNJEVAČKO KOLO"

Kruna umitničke kolonije 2015.

Prikazana veličina i lipota stvaralačke energije deset slamarski umitnica iz Sombora i Subotice, ko i petnajst vojvođanski slikara

Već drugu godinu za redom, slamarskim umitnicima se na tradicionalnoj umitničkoj koloniji pridružuju i slikari, te zajednički tokom dvodnevne kolonije svoju stvaralačku energiju pritvaraju u umitnička dila.

Tako je 22. decembra svečano otvorena izložba slamarski i slikarski radova s 9. Slamarsko-slikarske kolonije UG „Bunjevačko kolo" održane 12. i 13. juna, koja je pokazala veličinu i lipotu stvaralačke energije deset slamarski umitnica iz Sombora i Subotice i petnajst vojvođanski slikara.

Za ovu priliku štampan je prigodan katalog s radovima umitnika s 9. slamarsko-slikarske kolonije. O koloniji je štogod više divanila potpridsidnica udruženja **Aleksandra Medurić Kalčan**, koja je ujedno i svečano otvorila izložbu u galerijskom prostoru Bunjevačke kuće.

U pridpraznički atmosferi, dolazak najradosnijeg kršćanskog praznika – Božića, najavili su prigodnim programom i božićnim pismama članovi udruženja i pivačke grupe „Varošani" i „Varošanke".

Slikarsko-slamarsku koloniju je podržo Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise i nacionalne zajednice, ko i Pokrajinski sekretarijat za kulturu i informisanje i grad Sombor.

Galerijski prostor UG „Bunjevačkog kola" otvoren je za positioce, i osim stalne postavke, ovdi se mogu vidit umitnički radovi nastali na 9. slamarsko-slikarskoj koloniji.

R. P.

NOVOGODIŠNJA IZLOŽBA UMITNIČKOG STUDIJA

Konac dilo krasi

Na izložbi se mogli vidit radovi u brojnim tehnikama – od olovke, priko uglja, akvarela, tempere, pa do ulja na platnu

Umitnički studio, najmlađa i najbrojnija sekcija Udruženja građana „Bunjevačko kolo" u Somboru, pripravio je 28. decembra, Novogodišnju izložbu radova.

U galerijskom prostoru udruženja izloženo je 54 rada polaznika studija, dice i omladinaca u raznim tehnikama – od olovke, uglja, akvarela, tempere do ulja na platnu. Ono što je posebno interesantno za ovu izložbu jeste činjenica da su selektori slika za novogodišnju izložbu bili upravo sami polaznici studija, odnosno autori slika.

– S puno povirenja smo pripustili selekciju radova našim mladim slikarima, polaznicima Studija. Vrime koje su proveli dosad na časovima i radionicama, odnosno na kampu, kolonijama, druženjima s bojama i platnima stvorilo je dobro iskustvo, osićaj za procinu i kvalitet nastali radova. Svakako, tom u prilog divane i brojne nagrade polaznika koje su naši mladi slikari dobili tokom godine – istakla je **Vanja Kahrimanović** iz tima Umitničkog studija, te je dodala:

– Trenutno Studio broji oko 60-oro polaznika, dice i omladinaca. Tim Umitničkog studija koji radi s polaznicima čine Danijel Peršić, Saša Lovrenov, Miroslav Kolar, Đurđina Marković, Zoran Dujmović i ja, a od skora, i dvoje mladi iz studija stasali su u umitničkom smislu i postali dio našeg mentorskog tima, a to su Milica Pekanović i Srđan Vujičić.

Svečano otvaranje novogodišnje izložbe pratio je prigodan program koji je vodila **Iva Hajnal**, članica studija. Bila je to prilika da mladi umitnici upoznaju positioce sa svojim aktivnostima tokom 2015. godine. Počasnom pridsidniku UG „Bunjevačko kolo" **Đuri Bošnjaku**, domaćinu dičije umitničke kolonije, u znak zafalnosti uručena je na dar slika **Nevene Mijanović**, članice studija.

Kako dobroj dici prid praznike obavezno stigne Dida Mraz, tako Dida s poklonima ni ove godine nije mimoišo Bunjevačku kuću. Priko sto paketića pripravljeno je i podiljeno članovima Studija, dici članova „Bunjevačkog kola" i đacima iz OŠ „Bratstvo Jedinstvo" koji izučavaje bunjevački govor, ko posebnim gostima. Druženje s Dida Mrazom i positiocima novogodišnje izložbe uveličalo je pridprazničko raspoloženje.

Umitnički studio se vraća svojim redovnim aktivnostima na subotnjim radionicama već s početkom drugog škulskog polugodišta.

R. P.

DECEMBARSKE RADIONICE S NAJMLAĐIMA BUNJEVAČKOG MEDIA CENTRA U SOMBORU

U susrit božićnim i novogodišnjim svecima

Dica su naučila pravit božićne i novogodišnje ukrase u raznim tehnikama, a zatim i svečane frizure s loknama, pletenicama i konđama

Prid kraj godine, a uoči veliki božićni i novogodišnji svetaca i proslava, Bunjevački media centar – Sombor, nuz podršku BOC „Fijaker stari", pripravio je dva susrita sa svojim najmlađim članovima i gostima radionica.

Najprije je 16. decembra pripravljena radionica za izradu božićni i novogodišnji ukrasa.

– Ovo je praktično pripravljanje za Božićne dane jel osim što se na radionici uči kako maštovito i kreativno okitit božićnu granu, potrudili smo se da dicu upoznamo sa svecima u Adventu, a ovaj put, s posebnim akcentom na lik svete Lucije. Svakako, pripravili smo i Lucin kalendar koji ćemo svi zajedno pratit i bilužit vrime do Božića kako bi mogli procinit vrime u 2016. – istakla je **Stanislava Lutkić**, pridsidnica Bunjevačkog Media centra u Somboru.

Dica su se upoznala s mogućnosti pripravljanja ukrasa za božićnu granu i po prvi put se upoznala s tehnikama ko što je salvet-tehnika, odnosno dekupaž i „quiling" tehnika – umitnost stvaranja ukrasa od papira. Dici je asistirala i pomagala **Maja Engus**, te je dicu uvodila u tajne novi tehnika. Gosti Bunjevačkog media centra bili su đaci iz Osnovne škule „Bratstvo jedinstvo" koji uče bunjevački govor. Pokazalo se da su nove tehnike zanimljive dici i da ji dica rado privaćaje i savladavaje. Rezultati

radionice su brojni ukrasi, veseli i maštoviti s kojima je božićna grana u prostorijama Bunjevačkog media centra okićena.

Za velike praznike – svečane frizure

Za radionicu koja je održana 19. decembra, bilo je najviše zainteresovani curica. **Branislava Trbojević**, modni frizer, detaljno je uputila polaznice radionice o trendovima u modnom svitu frizura. Najinteresantniji je bio praktičan dio jel je to bila prilika za učenje razni načina pletenja moderni pletenica, oblikovanje lokni i moderni konđi.

Najprija je frizerka svakoj curici naspram kose dala pridlog za niku od pletenica i tako oblikovanje pokazala. Potom su same curice isprobale kako da drugarici, sestri il komšinici upletu lipu frizuru. Nike od tajni frizerskog zanata više i nisu bile tajne, već tehnike kojima se mož, nuz malo truda i volje, brzo ovladat.

– U modnom svitu su danas izuzetno moderne, a med curama vrlo privaćene dugačke kose koje se mogu vešto i lako uplest i oblikovat u moderne frizure i trendove – istakla je frizerka Branislava.

– Kad se divani o pletenicama ko modnom hitu u frizeraju, moram kazat da se kosa može plest na razne načine, zavisno od dužine, gustine i kvaliteta kose, i to od tradicionalne pletenice pa sve do tzv. riblje kosti pletenice i nešto zahtivniji priplitaja s kojima se oblikuju svečane, moderne i mladalačke frizure.

Za kraj poslidnje radionice u 2015. godini, brez asistencije frizera, cure su jedna drugoj mogle pripravit zanimljive i moderne frizure s kojima su još svečanije i radosnije dočekale božićne i novogodišnje praznike.

– Nadam se da smo na obostrano zadovoljstvo, nas osnivača Media centra i naši mladi članova, dice i budući mali novinara, veselo i kreativno priveli kraju našu prvu godinu rada u Media centru. Rad s mladima i u godini prid nama je prioritet, što znači da ćemo se na našim druženjima trudit da edukativni karakter oplemenimo kreativnim momentima i pružimo mogućnost našim polaznicima da iskažu sopstvenu ideju, razvijaju svoje potencijale, talente i maštu. Sve naše aktivnosti imaće i dalje za cilj da se mladima i dici približi bunjevačka kultura, običaji i tradicija ko osnova za dalji rad Media centra u Somboru – istakla je, nuz riči božićne čestitke, Stanislava Lutkić.

– Naše aktivnosti, što podrazumiva rad Media centra, trudićemo se da pratimo pisanom riči, fotografijom i kamerom što otvara nove ideje i moguće tematske radionice za godinu prid nama.

I ova decembarska druženja zabilužili su mali novinari, a njeve impresije, slike, božićne teme, sastave i crteže doneće novi broj „Bocka". **R. P.**

U SOMBORU ODRŽAN 7. RAVANGRAD WINE FEST I PROMOCIJA KNJIGE „RIBA I VINO”

Vrhunski zalogaji za domaća vina

Manifestacija po kojoj se, izmed ostalog, pripoznaje somborska varoš jeste već tradicionalni festival vina pod imenom Ravangrad Wine Fest. Sa priko sedamdest izlagača, sedmi po redu Ravangrad Wine Fest održan je 5. decembra u Gradskoj hali „Mostonga” pod pokroviteljstvom Turističke organizacije grada Sombora.

Na somborskom festivalu vina

Ivan i Suzana Kovač

pridstavilo se četrdest najbolji domaći vinarija, mali proizvođača vina i rakije. Kako dobra kapljica traži i dobar zalogaj, ni ponuda ukusni specijaliteta s ovog podneblja nije izostala. Nuz tradicionalne specijalitete – kulenje, kobasice, šunke, sireve razni fela koji su se mogli pronać na štandovima restorana, čardi i proizvođača suhomesnati proizvoda, posebnu pažnju privukle su đakonije pripravljene od rečne ribe.

Ko izuzetan proizvođač ribljeg zalogaja potvrdili su se bračni par **Suzana** i **Ivan Kovač** sa specijalitetima pripravljenim u Ekološkoj učionici „Baračka” kraj Dunava. Ovom prilikom održana je i promocija kuvara ila od ribe „Riba i vino” autora Suzane i Ivana Kovača.

– Ovo je naša treća knjiga po redu sa specijalitetima od ribe. Tako se i u ovom kuvaru piše isključivo i samo o ribi i ribljim specijalitetima. Svi recepti su provereni bezbroj puta, a sve namirnice potribne za pripravljanje ila se mogu nać u svakom dućanu – ističu autori.

– Kuvar je nasto ko rezultat dugogodišnjeg rada na skupljanju građe i obogaćen je novim receptima koje smo s puno ljubavi i sa zadovoljstvom pripravljali za naše prijatelje. Kuvar je naminjen svima, a možda malko više onima koji ne žive u ovom podneblju kako bi svatili šta je to što mi volimo i idemo i kako to pripravljamo – kazala je Suzana Kovač.

Ivan Kovač – Kice, kako ga prijatelji zovu, odavno je poznat po svojem hobiju i velikoj ljubavi prema pripravljanju rane, pogotovo riblji specijaliteta.

– Moram kazat da su svi recepti originalni i da smo ponosni što smo našli način da približimo ribu i onima koji je rado ne idu i što ima tušta recepata za pripravljanje ribe tako da je i dica mogu poist brez strava da će se zagrcnut od kosti – istako je on.

U kuvaru „Riba i vino” autora Suzane i Ivana Kovača, tekstovi su štampani trojezično – na srpskom, mađarskom i engleskom jeziku, a nuz svako ilo od ribe priporučeno je i vino koje najbolje prija i iđe nuz riblji zalogaj.

R. P.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Zima na salašima

Zakoračili smo ponovo u jednu novu godinu, a stari su kazali: Stigla nam je novina i blažena godina. U noći izmed stare i nove godine se kadgod nikud nije išlo, jel je to vrime kadi se završava dobro i zlo iz stare godine. Pridveče se išlo u crkvu na misu zafalnicu da se zafalimo Bogu za sve što smo imali u staroj godini, za zdravlje, za sriću i sve darove što smo imali u staroj godini.

Večera se kuvala slično ko na Badnje veče, zato se i zvala mali Božić. A novu godinu su čekali svaki kod svoje kuće. To se nasliidilo od stariji. Bunjevci su narod koji je oduvik čuvo i nigovo svoje običaje, svoj divan, svoju ikavicu, kulturu, nošnju, pisme, igre, i slavili svece po redu i običaju. To se prinosi s kolina na kolino da mladi dobro ubardaje ko su i šta su, da ni za šta na svitu ne odbace svoje a da prime tuđe. Pa ni onda kad njim je to bilo zabranjeno.

Stariji su kazali: Tuđe poštuj, al svojim se diči. Kadgod se teško živilo, al je zato svit bio mirniji i veseliji. Svaki je misec imo svoje svece, običaje, radosti i poslove. Nova godina je prvog januara, to je porodični svetac koji se slavio većinom u porodici. Išlo se u crkvu na svetu misu, čeljad su jedni drugima čestitali novu godinu, a odgovaralo se: živi i zdravi bili. Kuvala se svečana užna, ima ko se držo običaja da za novu godinu kuva i peče svinjsko meso.

Kažu, svinjče kad rije gura zemlju naprid, pa će i imanje napridovat, a kokoška kad čeprka to leti na sve strane, pa će se tako i imanje razilazit na sve strane. Jabuka koja je na badnju noć spuštena u bunar izvadi se i podili na toliko strana koliko će čeljadi bit na užni. Ispod grane se uzme božićnjak pa se ide za užnu misto kruva.

Drugog januara iznesivala se slama iz sobe, grana se raskiti, salonski šećer se podili dicama, a drugi ukrasi se pomeću u škatulje i ostave za drugi Božić. Stariji su pratili Lucin kalendar do Božića, pa su šnjotali kako ji vrime čeka u novoj godini, a zdravo je bilo dobro znat oćel bit kišna el sušna godina. Odriđivali su vrime po znakovima sunca, miseca i zvizda na nebu.

To se prinosilo od stariji na mlađe, i to je tako trajalo tušta godina dok nije bilo radioaparata da su mogli čut meteorološki izvištaj. Pratili su misec noćom i gledali kaki krug svitla ima okolo, pa su po tom jesapili kako će bit vrime. Ako je na zapadu pridveče nebo bilo crveno, sutra će dan bit vitrovit. Ako zvizde zdravo trepere, a ako misec ima zdravo velik krug, biće zdravo zima. Ako divlje guske u čoporu lete na dolnjak biće ladno vrime, a ako lete na gornjak, vrime će omekšat. Ako se zvona i vozovi daleko čuju doće do promine vrimena. Ako dim iz odžaka iđe upravo gori biće vedro i ladno vrime, a ako dim pada doli vrime će odvugnit.

Kad sunce izađe u vedro, pa ga friško sakrije oblak, taj dan će padat kiša. Ako nije januar u snigu, teško njivi i dolu i brigu. Kad na svetog Vinka ima vode u vagašu biće tušta vina. Januarska kiša sve usive šiša. Dolnjak viter, za večeru kiša. Crn Božić, bili Uskrs. Kad zagrmi u novembru, čekaj rodnu iduću godinu. Ako s kuće vise ledene sviće virovalo se da će bit tušta kuruza.

Januara se kadgod ništa nije radilo na njivama, a kazalo se: Zemlja stara zimi se odmara. I zima ima svoje čari i lipote za uživanje, a najviše kad napada snig, a na drveće se navaća inje, pa kad se pokaže sunce sve sjaji i blista od lipote. Kadgod naši prici nisu nikad nigdi išli na zimovanje ko danas, već su uživali kod svoji salaša na snigu. Dica iz grada su dolazili na salaš kod rodbine da tu provedu škulski raspust.

I zime su kadgod bile drugačije nek danas, napada debo snig, a po danu baš i ne bidne zdravo zima. Snigu su se najvećma radovala dica, lipo su se znala sigrat. Pravili su velikog Sniška, gumbocali se, klizali se sa smetova i brigova, vukli jedni druge na malim soncama. Ako se u kakom jendeku smrzla voda onda su se košćurali na ledu. Od daščica su pravili skije, a na štapove se oslanjali.

Oko podne kad malo otopli jedan kočijaš upregne konja u sonce, skupi dicu iz komšiluka pa ji prosanka šorom i atarom. Pa šta bi mogli poželit bolje zimovanje od ovog s društvom na salašu koje ne košta novaca.

Petog januara je vodokršće kad se po crkvama sveti voda, a svete vode je bilo u svakoj kući i salašu. Šestog januara je Bogojavljenje, Sveta tri kralja, i tu se završava adventsko vrime. Mladi su svečano obučeni išli na misu, pa na korzo, a uveče se pravile zabave i igranke sa svircima.

Januar je najladniji misec u godini, a to je bilo vrime disnotora, da se meso mož dobro oladit. Kako je liti bilo važno pripravit žita za kruv, tako je zimi bilo važno pripravit masti, slanine, šunke za cilu godinu, a divenice, krvavice, meso i žmare se potrošile prija. Disnotor se mogo pravit svaki dan osim petka, jel kadgod su naši stari petkom postili.

Di je bilo više čeljadi tamo se svinja više klalo. Udate ćeri i zetovi s dicom su dolazili na disnotor još uveče. Muškarci su odigrali još koju partiju karata, žene su načistile bilog i crnog luka, pripravile velike sude koji se ne asniraje svaki dan, a dica su se sigrala.

Ujtru su svi rano ustajali, popili su po rakiju i ručali još prid lampašom. Čim svane počeli su radit, paljenje svinja je išlo sporo, jel su se kadgod svinji palili sa slamom. Dica su trčala okolo i začkala se sa vatrom. Muškarci su radili s mesom, a žene su čistile tanka i debela criva, a domaćica nasiče mesa i žigarice pa u velikoj kastroni nastavi paprikaš. Kad se skuva bio je običaj da se dvoji-troji najbližim komšijama odnese po zdilica paprikaša.

Užnalo se paprikaša, a malo kasnije domaćica je pekla fanaka. Kad se sav poso uradi bila je disnotorska večera, cakom-pak čorba, pečena divenica, krvavica i meso, to se tako u tepcijama iznelo na astal.

Di je bilo mladi, posli večere je dolazilo društvo sa svircom, pa su pivali, igrali mladi, stariji, dica. Društvo je bilo ponuđeno fankima i vinom. Eto, to su bile zimske radosti i veselja koja su bila vezana za život Bunjevaca na salašima. A sad je sve drugačije, svinje kolju kad ko stigne, pa pomeću u zamrzivače. Nestaju salaši i salašari i naši lipi bunjevački kadgodašnji običaji.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Novu godinu el Mlado lito slavimo prvog januara, a to su kadgod naši stari kazali Mali Božić. Po crkvama su se služile svete mise, di se molilo za mir, da Nova godina bidne svem svitu godina mira.

Drugog januara slavimo Blaženu divicu Mariju Bogorodicu. Ime Isusovo slavimo 3. januara, to je dan kad su malog Isusa osmi dan odneli da obrežu po Mojsijevom zakonu i nadili mu ime Isus, kako ga je anđeo nazvo još prija njegovog začeća. Iako je bio sin božiji, sve su zato ovozemaljske zakone izvršili.

Bogojavljenje, sveta Tri kralja slavimo 6. januara. Taj svetac je stariji od Božića, jel je taj događaj bog još u Starom zavitu objavio priko proroka, zato se i zove bogojavljenje. Proroci su proricali da će se rodit sin božiji, spasitelj svita, kako su bili upućeni. Kad se Isus rodio na nebu se pojavila jedna zvizda koja je bila niža od drugi i bila je drugačijeg sjaja. Naučnjaci koji su proučavali zvizde krenu na put s dalekog Istoka, a put je u to vrime bio težak i naporan, putovali su na devama.

Kad su stigli u Jeruzalem raspitivali su se di se rodio novi kralj. Kad je kralj Herod to čuvo zdravo se uznemirio i poplašio da neće više on bit kralj. Zato je pozvo mudrace i kazo njim: Kad nađete tog novog kralja javite i meni da se i ja odem poklonit. Tako je kazo a mislio je da ubije tog novorođenog kralja. Mudraci su se zvali Gašpar, Merkijem i Baltazar. Zvizda koju su pratili dovela ji do mista di se rodio Isus i zaustavila se više štalice. Oni su se Isusu poklonili i dali mu poklone što su poneli: zlato, tamjan i smirnu (mirišljavo ulje).

Zlato poklon kralju, tamjan velikom svećeniku, a smirnu za pomast čerez njegove smrti. Anđeo je tri kralja u snu uputio da se ne vraćaje istim putom u svoju zemlju. Oni su anđela poslušali i s drugim putom otputovali u svoju zemlju. Kad je Herod vidio da su ga mudraci privarili, zdravo se rasrdio, pa je naredio da se u njegovoj kraljevini sva muška dica od dvi godine pa naniže poubijaje, pa će bit ciguran da je i Isus ubijen.

Januara 22. se spominjemo svetog Vinka mučenika, a 25. slavimo obraćanje svetog Pavla. On je progonio krišćane i vezane ji privodio, tako je krenio i u Damask da progoni krišćane al je na putu doživio viđenje. Odjedared ga obuzela velika svitlost s Neba, zdravo se poplašio, pavo se sa konja i čuvo glas: Pavle, Pavle, zašto me progoniš. A Pavle pita: Ko si ti? Onda je čuvo glas: Ja sam Isus kojeg ti proganjaš.

Kad je usto sa zemlje ništa nije vidio, oslipio je. Oni koji su ga pratili na putu nisu ništa vidili, odveli su Pavla u Damask. Tri dana je bio slip, ništa nije ni io ni pio, i tako se obratio. Onda je progledo pa se pokrstio i posto apostol koji je pripovido sveto evanđelje. Bio je progonjen i zatvaran, al je i u tamnici piso poslanice svim narodima za obraćanje.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Zimska ila

Disnotorska užna

1 kila svinjskog mesa s košćurama
1 peršin
1 šargaripa
polak celera
1 glavica crnog luka
1 kašika vegete
šolja domaći krpica
malo papra

Meso isić na sitnije komade, metnit u lonac, nalit 3 litre vode, kad provre pomećat očišćen i isičen zeleniš, luk i vegetu, pa na laganoj vatri kuvat oko 2 sata. Usut krpice, dodat papra pa iznet na astal.

Pečenje

1 divenica
1 krvavica
1 kila mesa od vrata brez kožure
svinjski mozak
1 kašika masti
2 kašike vode

Meso isić na manje komade, malo posolit, pa poslagat u tepciju, metnit divenicu, krvavicu i mozak, nalit vodu i dodat mast. Metnit da se peče, a kad porumeni privrnit i kad ta druga strana porumeni gotovo je. Iznet na astal u tepciji. Nuz to iznet kiseli krastavaca i dunca od višanja.

Kocke sa orasima

3 jajeta
2 jogurtoške čaše ulja
5 čaša šećera
3 čaše mlika
4 čaše samliveni ora
5 čaša brašna
prašak za pecivo

To sve zajedno umutit pa salit u podmazanu tepciju i peći.

Za namaz triba prokuvat 6 kašika vode, 10 kašika šećera, dodat polak margarina, 10 deka čokolade. Kad se otopi dodat 20 deka samliveni ora, promišat pa salit priko pečenog vrućeg kolača. Kad se oladi isić na kocke i poslagat na tacu.

A. V. K.

PRIDNOSTI I MANE ŽIVOTA NA SELU: KSENIJA I ZORAN GABRIĆ

Varoš zaminili selom

Ksenija i Zoran Gabrić su, zajedno sa dicom, Ana Marijom, Aleksandrom i Andrijom odlučili da život u varoši promine za život na selu, a godinu dana posli bitne promine u njevom životu jednoglasan je utisak da nisu pogrišili. U prilagođavanju na život na selu se, kako kažu Ksenija i Zoran najbolje snašo najmlađi sin Andrija

I dok se redovno mogu čut visti kako se sela osipaju, kako ljudi prilaze u veća mista, u varoš, u familiji **Ksenije** i **Zorana Gabrića** desilo se upravo suprotno. Suboticu su zaminili Starim Žednikom, a posli godinu dana života na selu uvireni su da nisu pogrišili.

– Konačno smo sredili kuću u varoši, bili smo u njoj tri godine, kad smo rišili da se priselimo. Došla je trenutna teška ekonomska situacija. Oboje radimo na, kako bi se danas kazalo, dobrim radnim mistima, imamo i solidne plate, al smo uvidili da materijalno gubimo korak sa potribama. Takođe, u varoši je zabranjeno držanje josaga, cio grad je proglašen crvenom zonom, nije slobodno držat ni kokoške, piliće, naravno ni svinje i krave... Naravno, ljudi i dalje drže josag, al, radeći poso kojim se bavim (komunalna policija), nisam sebi mogo da dozvolim tako štogod. Lakše je u današnje vrime pomalo ulagat, gajit kokoške, piliće, po jednu-dvi svinje, nego odjedared izdvojit novce za kupovinu. To je bio i jedan od razloga da se razgovori o prilasku na selo inteziviraju. Nakon jednog od taki divana, supruga je prisikla – govori Zoran, a Ksenija dodaje:

Svi Gabrići na jednom mistu: Andrija, Ana Marija, Ksenija, Zoran i Aleksandar

– Bilo je potribno odabrat dobar momenat, kako zbog nas, kako zbog dice. El sad, el nikad, bilo je prija godinu dana, pa smo rišili da pridemo na selo.

Život na selu, bar Zoranu, nije bio stran. Naprotiv, uvik je govorio da će se na selo vratit, da na njemu pronađe mir u penziji. Život ga je, ipak, natiro da selidba bude ranije neg što je planiro.

– Moji su roditelji iz Đurđina, a kad sam se rodio prišli smo se u varoš di sam odrasto. No, pošto je sva rodbina, i tatina i mamina, bila na selu, sve moguće raspuste i slobodno vrime sam provodio najviše na salašu. Tad je u stvari i počo moj život na selu. Bila je to sloboda, naspram života u zgradi. Na salašu sam naučio da vozim biciglu, motor, traktor, kola, uživo sam, al sam i kroz to odrastanje svašta naučio. Radio sam sve oko josaga, išo sam i kopat, kad sam bio veći i orat, vuko sam đubre, slamu... Sve je to trajalo dok nisam očo u sridnju škulu, posli je počo poso, a salaša je bilo sve manje. No, uvik sam imo ideju da ću jedared, kad odem u penziju, otić ponovo na salaš – divani Zoran.

Od Zorana saznajemo da je i u varoši imo parče „sela" u avliji, di je provodio vrime u bašči odmarajuć se od stresa na poslu.

– Kako radim poslove sa ljudima, volim da imam mir kad dođem kući, da se isključim od svi problema. U mom poslu sam se susrićo uglavnom sa problematičnim stvarima, to se gomilalo. I tako sam „bižo" u bašču, el kako sam ja to kazo, „psihijatriju", di sam čupko travu, uvik štogod radio...

Kako Ksenija radi ko vaspitačica, selidba na selo joj je prvo donela dosta problema zbog putovanja.

– Radila sam u vrtiću u Malom Radanovcu, pa sam dosta vrimena provodila u putu, nuz me-

KOMŠIJE

Prvi kontakt sa selom podsitio ji je na vrime kad su se komšije više pomagale.

– Kupili smo u varoši kuću, sređivali je, živili smo tamo. I kad smo se selili, tek kad smo nosili poslidnju turu, kogod je prišo da pita dal se mi to selimo? Ode je drugačije, došle su nam komšije, upoznali smo se, svi su bili spremni da pomognu, svako se javio, drugačiji je pristup, otvoreniji, prisniji - primećiva Zoran.

njanje dva autobusa. Pribacila sam se potom u vrtić priko puta Kerske crkve, što mi je itekako uštedilo vrime za putovanje.

Ksenija i Zoran nam objašnjavaju da su pri izboru novog doma vodili računa da kuća poseduje bašču i pomoćne objekte, te da je dobra saobraćajna veza sa varoši, a opet, da su na zemlji, a ne na pisku. Izbor je pao na Stari Žednik, a kako kažu, nuz dobru autobusku vezu lakše u centar dođu od, na primer, oni koji žive na Makovoj sedmici.

Ksenija je odrasla na Kelebiji, njezini su imali koju koku, malo zecova, al se sa pravim radom na selu nije nikad susrila. Sad joj, kako kaže, ništa nije teško, priznaje da je rad sa josagom baš ne privlači, al da zato uživa u bašči.

– Kažu mi da se ne isplati radit u bašči, da je lakše otić u dućan i kupit što triba. Možda se i ne isplati, al me opusti, ne radim na silu. Naravno, ne mož se ni sve izmirit kroz novce. Konačno, znaš šta si proizveo, kako si to uradio i šta mećeš svojoj dici na astal.

Nuz bašču su oživili i pomoćni objekti, pune se sa svim što je već na selu i normalno, svime što triba jednoj familiji.

– Tek godinu dana smo tu, možda je prošlo malo vrimena da sve uradimo. Prvi put smo imali pačiće, ja sam išla gledat kako patka ide, nisam to prije vidila... Šalili smo se da su nam mogli prodat male labudove, sve nam je bilo isto, žuto jedno, žuto drugo. Imali smo i pilića, tu smo platili danak neiskustvu, pa je u prvoj turi bilo dosta gubitaka. Na sopstvenim greškama se najbolje uči, pa u naredne dvi ture gubitaka nije bilo. Uzeli smo prasad, nešto za tov, ostavili smo jednu krmačicu za nas. Koliko oprasi oprasi, dio će ostat nama, dio će bit za prodaju. Novo nam je sve ovo, al polagano učimo i napridujemo. Štogod pročitamo, štogod pitamo druge, a živa rič ljudi je ipak nekako najbolja – slažu se naši sagovornici.

Božićni praznici bili prilika da familija bude na okupu

Godinu dana nakon odluke da se prisele na selo, Ksenija i Zoran Gabrić se slažu da nisu pogrišili.

– Cigurna sam da je ovo bio pravi potez, nisam se pokajala do sad, nadam se da i neću. Ne vidim jednostavno više sebe u gradu, u tom sivilu, di je sve nabijeno. Drugačije čovik počne da razmišlja. Zaista ne osićam da smo nešto propustili, da nam štogod fali. Plašila sam se da ću se pokajat, al, evo, za ovi godinu dana i nisam tako pomislila. Da je Subotica ko što je bila kadgod, kako pamtimo u našoj mladosti, možda bi i žalila, ovako ne. Jeste, prijatelji su nas malo čudno gledali što iđemo iz varoši. Virujem da bi svi drugačije mislili kad bi malo češće bili na selu i upoznali ga. Ljudi ne znaju da Žednik, na primer, osim kanalizacije, ima sve. Imamo gradsku vodu, što nema velik dio varoši, da ne divanimo o telefonu, internetu, trofaznoj struji, gasu... Prije će čak možda Žednik dobit kanalizaciju od niki mesni zajednica u gradu – divani Ksenija, a nastavlja Zoran.

Kako su u punoj životnoj snagi, puni su i planova.

– Imamo objekte u dvorištu, a želimo da ji popunimo. Nažalost, trenutno nema prilike za uslužni tov svinja, virujem da 20-30 svinja ne bi bio problem gajit nuz stalan poso. Nas dvoje različito vidimo dalji razvoj, imamo nikoliko ideja... Postoji nika ideja o uslužnom tovu ćuraka... Da bi samostalno ušli u niku proizvodnju tribalo bi da imamo bar malo zemlje. Planiramo da kupimo dva-tri jutra za početak. Vidićemo kako će se sve odvijat, al planova ima. N. S.

NAJMLAĐI SE SNAŠO – NAJBOLJE

Nisu Ksenija i Zoran došli sami u Žednik, sa njima je krenilo i troje dice. Saznajemo da ćerka Ana Marija ima osamnajst godina, iđe u Sridnju medicinsku škulu u Somboru, stariji sin Aleksandar je sedamnajst godina i iđe u Suboticu u sridnju škulu, dok je najmlađi sin Andrija još uvik osnovac.

– Starijima je možda bila veća promina, malo zbog društva i izlazaka. Za očekivat je, međutim, da ćerka nastavi dalje svoj put, ona se nije bunila, slično je bilo i sa Aleksandrom. Najmlađi sin Andrija se, da budem iskren, i najbolje snašo. Od kako je došo uživa, dobar je sa komšijama, vozi i traktor sa komšijom Miranom, pa i kombajn, a društvo ga je prihvatilo... – divani Zoran, a Ksenija nastavlja:

– Drago nam je zbog Andrije, jel je dobio priliku da uživa u ditinjstvu. Vratio se pravoj dičijoj sigri. Mi smo se doselili prošle zime, a on je po cio dan bio napolju! Ositila sam i olakšanje po pitanju bezbidnosti. Naravno, brinemo i dalje, al je ode malo bezbidnije. Mi smo izabrali ovaki put, dica, naravno moraju izabrat svoj. Oni će najvirovatnije otić za studijama, poslom, ko zna, možda i u inostranstvo. A mi ćemo njim uvik lakše moć pomoć ovako, dok smo na selu – zaključili su naši sagovornici, Ksenija i Zoran Gabrić.

ZAVIČAJNA ETNOMUZIKOLOGIJA BUNJEVACA – ĐURĐIN I PAVLOVAC OD SREDINE IXX DO SREDINE XX VIKA

Svirci Đurđina i Pavlovca

Uprošla dva rada na festivalima „Zlatna frula Palića", vidili smo da je osim tambura, med Bunjevcima, suprotno ustaljenom mišljenju, uobičajena bila upotriba i violine, kojoj oni po staroj tradiciji prinose ime gusle, dok sviranje na violini zovu guslanje. Također, pokazali smo da se frula il lokalno vrula, često upotribljavala na proslavama, a gajde gotovo po pravilu kod takozvanog praćenja čak i šezdeseti godina prošlog vika, a prija I svitskog rata u svadbama, za božićne poslipodnevne svirke čestitanja i praćenja.

Ovaj put zadržaćemo se na prostoru Đurđina i Pavlovca, sela na černozemu koji po svojim karakteristikama spada med najbolje na svitu. Prve informacije o svircima i muzičkim običajima saznajemo od **Lojzije Vojnić Hajduka** sa Đurđina, koji je zabilužio riči **Vece Dulića (Marko) - Brige**, rođenog 1884. godine na Đurđinu. Zapravo, njegov otac **Marko (Stipana) Dulić**, rođen 1841. godine na Đurđinu, bio je najstariji svirac kojeg su se savrimenici Lojzije Vojnića sićali.

Marko je sviro u violinu. Njegov sin Veco je već ko deran od njega učio svirat, al je i slušo o sta-rim svircima, sviranju, pivanju i igranju. Posli smrti oca Marka 1893. godine, Veco je naslidio njegovu violinu. Sviro je na Đurđinu i na Pavlovcu, a dvi godine i u Bajmoku. Tako je, bezmalo, poznavo svakog svirca lično, išli su svirat na omladinske zabave: divane, skupštine, kola, na svadbe, babine, disnotore, u pratnje na čestitanje Božića kod svoji komšija i prijatelja, na dužijance, imendane i prela.

O sviranju i svircima Veco Dulić – Brigo kazivo je slideće: „Način iskazivanja naši bunjevački narodni pisama, obično je praćen svirkom instrumenata gusala il tambure, a bilo ji je i obični – brez i sa podignutim glasom, ko pivanje brez instrumenata. Važno je znat da su narodne pisme Bunjevaca bunjevačke, a ne nebunjevačke, jel da nije tako onda bi kroz bunjevačke pisme bilo jasno da su drugo štogod. Al mi to nismo. Nismo – jel i po narodnom pridanju prinošenom s kolina na kolino i po starim knjigama, o našem postojanju i mistu našeg življenja, znalo se i prija stvaranja ovi novi država. - Čika Veco Dulić - Brigo mi je, kazivo je Lojzija Vojnić tio da da prikaz bunjevački pisama. Jedna od najstariji zabiluženi je narodna, pivana zdravo odavno nuz gajde, koja sadrži nikoliko u današnje vrime ritko korišćeni riči ko što su govedar (čuvar krava i crni volova), špudlica, prigati (pržit – rič sa istim značenjom ko u Zeti, kod nas već izgubljena).

Đurđinska pruga kojom se prvo uz vuču parnjače, a posli baš ovim šinobusom stizalo iz Đurđina vamo, do Pavlovca, Mikićeva, Hrvatskog Majura, Subotice (bolnica) i Subotice (glavna stanica) , jel onamo za stanice Đurđinski Salaši – Pačir – Stara Moravica – Gornja Rogatica – Srednji Salaš – Duboka – Nova Crvenka – Crvenka Ciglana – Crvenka – Kruščić – Bački Gračac – Odžaci, na prela, skupštine, babine, svatove, divane. Već odavno ukidanje pruge, raselilo je mnoge ugledne salašare, jer tu je sirotinje bilo vrlo malo

Pisma govedara

J
a ne žalim što sam paor osto,
Samo kad sam govedarom posto,
Goveda mi po poljani pase,
Ja za njima iđem, pravim staze.

Uza me je glogova batina,
A u torbi debela slanina,
Četri kera i špudlica mala,
Valjda ljudi, i to nije šala.

Na travicu prostrem kabanicu,
Pa nastavim gustu taranicu,
Taranica slasna je i masna,
Od čega je i vrulica jasna.

Kad dokuvam gustu taranicu,
I uprigam š njome slaninicu,
Od slasti se oblizivam jako,
Daj mi Bože do smrti ovako.

Ta život je ocu Bogu fala,
Najmiliji, baš u govedara,
Goveda mi po poljani pase,
A tarana slaninom priga se.

Pa nek glede

Sinoć mene moja dika pita,
Volel' vaši koji konja da jaši,
Ti uzjaši na vašeg Tatara,
Pa obađi kraj našeg atara,
Pa nek glede i braća i sele,
Koga grle moje ruke biele!

Ponude

Šta ću nane boluje mi dika,
To je meni žalost privelika,
Boluj diko al nemoj umriti,
Ja ću tebi ponude odneti,
suvih šljiva sa zelene grane,
I jabuke rukom uzabrane.

Omladinske zabave – divani – prirađivani su u iznajmljenim većim sobama subotom i nediljom, a održavali su ih prirađivači.

Na Đurđinu:

Đula Ivanković Šlingerajka, na mistu u redu 5 salaša – kasnije salaš **Jose Bedića**.

Mile Stantić sa ženom **Marijom**, u prvom Varginom salašu od željezničke pruge prema Gornjaku u redu Prćićevi salaša.

Tome Ivković Ivandekić, u salašu **Vece Ivković Ivandekić** – u redu Ivković Ivandekić salaša – kasnije salaš njegovog zeta **Joke Skenderovića**.

Na Pavlovcu:

Marga Anišić, u salašu koji se nalazio kod male željezničke stanice „Bačka Krivaja" na maloj udaljenosti naprama Dolnjaku, kasnije salaš Krmpotić – Šijakovi.

Marko Tumbas Loketić – Čiko, u redu Tumbas Loketićevi salaša.

Roko Bačlija – Rokača, u redu Tumbas Loketićevi salaša.

U ovom nabrajanju vidimo još dva istorijski i lingvistički vrlo značajna, a zapostavljena izraza – gornjak za severnu stranu i dolnjak za južnu stranu, termini koji nedvosmisleno ukazivaje na etimologiju uslovljenu kadgodašnjim životom u planinama.

Soba u kojoj su održavani divani beše (tako navodi) lipo okrečena, na njezinim zidovima bila su ogledala, na plafonu poveći lampaš, na prozorima virange, a naokolo nuz zid su bile postavljene dugačke klupe. Divojke su opremale sobu i za nju plaćale kiriju, a momci su nalazili i plaćali svirce. Oni momci i divojke koji su bili stalno angažovani na pripremanju divana i čišćenju sobe posli održani divana, nisu plaćali ulaznice. Izmed divana je bilo izvesni razlika koje su nastale oko 1885. godine, kad su jedni prireñivači divane održavali za mlade iz bogatiji, a drugi za mlade iz siromašniji kuća, jel familija. Sobe su i za bogatije i za siromašnije skoro jednako bile uriđene. Mala razlika bila je u virangama na prozorima i skupljim lampašima na plafonu. Tu se igralo kolo i druge narodne igre, upoznavali su se momci i divojke, sporazumivali se izabranici. Moral na divanima bio je na primereno visokom nivou. Imućniji roditelji, po pravilu, imali su kuće i u gradu,

najčešće u Keru, i njevi mladi išli su povrimeno u grad na divane. Od nji su salašari doznali da gradske vlasti ne razumiju ovaj bunjevački i slovenski vid okupljanja i da ji ometaju, čak da zabranjivaje divane zbog navodnog nemorala i nereda koji se tamo dešavaju. Take neistine širile su mistne vlasti, zato što su ovdašnji nacionalisti želili da taj specifično bunjevački običaj, ko i druge karakteristične i samo Bunjevcima svojstvene običaje, iskorine.

U gradu Subotici, divani su nestali digod izmed 1900. i 1903. godine, a u Đurđinu i na Pavlovcu sa izvesnim proridom održavali su se do 1910.-1912. godine, kad su polako nestali. Nestali su, jel su se po kafanama počeli održavat siroti balovi, a zatim i obični balovi i igranke s plesom. Za bal i igranke morala se tražit dozvola nadležni vlasti, a za njezino dobijanje tribali su izvesni novčani izdaci, pa je na prireñivanim balovima i igrankama bilo obavezno naplaćivanje ulaznica. Svim tim priredbama prisustvovali su gradski redari, za razliku od divana, koji su bili privatne zabave na koje nije mogo uć svako ko naiđe, a nije bilo ni obavezno pribavljanje dozvole vlasti. U ovom kontekstu, zanimljivo je ko je sve i na kojim instrumentima u to vrime sviro na Đurđinu i Pavlovcu.

Svirci Đurđina:

Veco Dulić - Brigo, sviro je na violinu,

Bašo Vidaković – Božan, sviro je na violinu,

Ivan Ševarac, sviro je u brač, basprim i veliki gitar,

Stipan Vuković - Goveđija, sviro je na violinu,

Marko Milodanović - Brnić, sviro je u brač i prim tamburicu,

Stipan Zubelić, sviro je u brač,

Joso Kopunović - Šenja, sviro je u bas prim,

Jakov Zora, sviro je na violinu,

Babijan Matković - Pačirac, bio je jedini svirac na Đurđinu i Pavlovcu koji je sviro na pikuli ko pridnjak kod trumbetaša,

Lojzija Vuković - Goveđija, sviro je u frulu i lipo pivo i veselio svečare. U slavljenju Božića bio je tražen za pratnje i čestitanja,

Pajo Galić, sviro je u bas prim.

Svirci Pavlovca:

Đuro Tumbas Loketić, sviro je na prim tamburici,

Andrija Katančić, sviro je u bas prim,

Nikola Neorčić, sviro je na violinu,

Tome Vojnić Hajduk, sviro je u brač i prim tamburicu,

Mate Jakovčević - Fabula, sviro je na violinu,

Jakov Jakovčević - Fabula, sviro je u bas i prim tamburicu,

Matko Vuković, sviro je u brač i bas prim.

Ako napravimo inventar instrumenata sviraca koji su navedeni, tu imamo čak 7 violina, 6 bračeva, 5 bas primova, 5 prim tamburica, 1 veliki gitar, što bi moglo bit čelo jel A kontra, koja ima 4 žice ko bas i čelo, al malko tanje, no ipak deblje od klasične kontre i slična je na izgled i po veličini ko čelo, to je 9. instrument u klasičnoj tamburaškoj postavi, danas samo jedan subotički orkestar ima u svom sastavu ovaj instrument. Zanimljiv naziv instrumenta je i pikula što bi mogo bit pikolo, s obzirom na to da je svirac na tom instrumentu „pridnjak" kod trumbetaša, što nam otkriva još jednu novost, a to je orkestar, jel orkestri trumbetaša, kad je rič o Đurđinu.Ukupno na Đurđinu i Pavlovcu, 20 sviraca i 25 instrumenata.

U 1901. godini bilo je na ovom području još 5 aktivni gajdaša, 4 sa Đurđina – **Ivan Matić, Antun Pongrac, Joška Glavaš** i **Mate** čije prizime nije, nažalost, zapisano, dok je sa Pavlovca poznat bio **Civik Stantić**, koji je važio za najboljeg gajdaša med njima, iako je bio najmlađi, dok su ostali bili zrili svirci od po 50-60 godina. Poginio je u I svitskom ratu kod Katovica. Oni koji su preživili, svirali su po salašima Đurđina i Pavlovca, još vrlo malo posli Velikog rata. Civik Stantić sviro je nuz gajde i u violinu. Bilo ji je 4 brata Stantića, a samo Civik je bio svirac, pa je o njima spivana pisma:

Civik svira,
Luka piva,
Antun psuje,
Vranje čobanuje.

Svi Civikovi potomci nosili su nadimak Civik, a Vranjini nadimak Čoban, iako je ova familija koja je držala po 600 ovaca imala i svoje radnike. Sa Pavlovca je bio i **Grgo Lebović**, koji je sviro u frulu, gajde i prim tamburicu, međutim, on nije bio svirac, već je sviro samo kod rodbine, svoji komšija i prijatelja, onako za veselje, brez plaćanja, njega nisam ubrojo med statistiku o svircima.

(nastaviće se...)

Tekst sa izlaganja **Zvonka Stantića** koji već treću godinu na festivalu „Zlatna frula Palića" izlaže na teme etnomuzikologije Bunjevaca

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXIX)

Divan s čovikom o ratu

BAŠIĆ PALKOVIĆ ANTUN, inžinjer, rođen u Subotici 1921. godine u siromašnoj prigradskoj višečlanoj bunjevačkoj familiji. Bilo ji je u kući šestero braće i roditelji. Osim o ratu, našoj osnovnoj temi koju pratimo u ovom serialu, od njega saznajemo i o razvoju subotičkog škulstva, ko i pojedinosti o vodećim ljudima u građevinskoj struki Subotice. Evo sićanja Antuna Bašić Palkovića:

„Imo sam mladost vrlo skromnu, poštenu, u pravoj familijaroj sredini. Rođen sam u Keru i osnovnu škulu sam završio ko Kerčanin. Završio sam građansku škulu, a posli sam očo na izučavanje zanata, s obzirom na materijalno stanje višečlane familije. Počo sam sa izučavanjom knjižarskog zanata. U tim zanatu sam više bio korišćen ko „kifuto" - raznosač paketa. Bio sam nuz dva trgovačka putnika koje je imo poslodavac. Ja sam raznosio pakete koje su oni formirali. Bilo je oko 80 ti dućana - prodavnica. Tako da sam najmanje učio zanat, najmanje bio na svom radnom mistu, više ko kifuto pa sam se u tom i razbolio. Bio sam na bolničkom ličenju. Međutim, otac revoltiran za eksploataciju mene ko naučenika, ko šegrta, pokvario je ugovor o izučavanju zanata.

Poodmakle godine ocu, tribalo je kakogod priživit, zbog velikog broja dice. Onda sam ja primio kuluke da obrađivam za treća lica. Pojedinac koji je imo godišnje tri dana gradskog, a tri dana banovinskog kuluka, on umisto da plati 15 dinara na dan ustupio je meni, a ja sam bio plaćen 10 dinara na dan. Ja sam radio na istovaru vagona, planiranju u izgradnji stadiona današnjeg Spartakovog stadiona. Ja sam mogo za jedan dan kod istovara vagona dobit dva pečata, ko da sam radio dva dana. To je bilo 20 dinara na dan, a nadnica je bila od 20 do 25 dinara. Bio sam zapažen od ti sezonski, fizički radnika gradskog komunalnog odiljenja.

Posli su me priveli za sezonsku pomoćnu radnu snagu, a kasnije zafaljujuć inžinjeru Tomaniću pokojnom, ko gradski inžinjer mene je zapazio, a ja sam onda već stvarno imo malu maturu građanske škule, pismen sam bio. On me je priuzo sebi i proizveo za figuranta. Prvo sam se ko takav potrudio da napridujem pa ostali inžinjeri gradskog tehničkog odiljenja, u svoje vrime inžinjer Kulešević, Babijanović, Prohaska rukovodilac su mene protežirali da se upišem za vanrednog dopisnog đaka sridnjotehničke škule. S tim da sam se ja 1940. godine upiso i tribo sam 1941. godine dat šest ispita. Međutim, dolaskom okupatora ja sam osto i dalje fizički radnik do mobilizacije u mađarsku vojsku, pošto sam 21. godište, a to godište je bilo za regrutaciju. Bio sam mobilisan u madžarsku vojsku. U toku rata služio sam u rečnoj floti, bio na frontu, bio sam s obzirom na prirodu jedinice vrlo često u mogućnosti da skočim kući, koristio sam tzv. „eltavozaš". Međutim, pri kraju rata, a s obzirom na opšte stanje, ja sam se odlučio pri povlačenju jedinice prema „anjaorsagu", da pobignem, da dezertiram. Tako da sam oktobra miseca 1944. godine pobigo iz madžarske vojske, što je bilo zdravo opasno, al su me posli uvatili. Jedan dio koji je bio uvaćen bio je i striljan. Ja sam to striljanje izmako zafaljujuć odriđenim okolnostima, al možem kazat jedno, da mi je život uistinu bio u jednoj prikoj opasnosti, bižeći ka Subotici, to je trajalo puna četri dana, provlačeći se kroz kuruze, skrovišta i tome slično, jel je madžarska vojska bila u povlačenju.

Uspio sam 24. oktobra da stignem kući. Dolaskom kući, već je bilo plakatirano da je 25. i 26. oktobra mobilizacija u mome rođenom gradu, lipoj biloj Subatici, već oslobođenoj u to vrime. Disciplinovan, poštujuć oglas, pozivni glas našeg slobodarskog rukovodstva, ja sam se prijavio na odriđeno misto, u to vrime Pravni fakultet. Likarska komisija me je oma oglasila sposobnim. Upućen sam bio sa ostalima i sa bratom Ivanom, koji je bio 1924. godište, u kasarnu na Halaškom putu. Nažalost, moj brat Ivan je umro prije misec i po dana, ko ratni vojni invalid, ko prosvitni radnik u penziji. U kasarni smo bili dva-tri dana. To je bio period okupljanja i od likarske komisije upućeni mobilisanih lica. Posli tog smo došli u artiljerijsku kasarnu na Palićkom putu. Tu je vršena obuka, priprema za daljnje napridovanje VIII Vojvođanske brigade, po programu svojevrimenog rukovodstva. S obzirom da sam ja u nikoliko navrata davo i nike izjave, ja to prilažem, ko odriđeni materijal. To su Bilteni u nikoliko brojova, to sam ja piso, davo izjave. O meni su u tom pravcu vođeni razgovori. Naročito u izdanju „Rovovi i mostobrani" od Nikole Božića str. 644. Bilten broj 6/1974. To je Bilten VIII Vojvođanske brigade. „Oglašen mrtvim još i danas živi."

Prilaskom na front sa ostalim drugovima iz VIII Vojvođanske brigade, poznatim trasiranim putom, došli smo u Kupusinu. Tu smo dobili sovjetsko naoružanje, produžne pripreme i dolazimo na akciju forsiranja Dunava, di smo sa Sovjetskom armijom sadejstvujući, produžili u pohodima. Prvi okršaj je bio pri prilasku Dunava u ribarskim čamcima, vrlo skromno obučeni i vrlo skromno naoružani. Prvo krštenje sam imo kad su švapske štuke bombardovale iz vazduha, di su potopili naša dva-tri čamca. Prišli smo priko Dunava, nastavili u području sa operacijom i tu je bila prva konkretna borba koju sam priživio. Borba oko osvajanja sela Lug jel Laško, bila je 25. i 26. novembra 1944. godine, uoči Svete Kate jel moja mama je Kata i zato se sićam tog momenta.

To je bilo jedno stravično priživljavanje, ja sam uistinu ponosan na to da sam imo još u to vrime nikog mladalačkog poleta. Sićajuć se tog slučaja, da ostane u jednoj životnoj uspomeni, ja sam i napiso jednu pismicu, sročio je o selu Lug u Biltenu broj 8 - jubilarni str.114 - što je svojevrimeno objavljeno 25. novembra 1944. godine i objavljeno u Biltenu VIII, Vojvođanske brigade. Maločas sam govorio o prvom krštenju o napadu štuka, di sam stvarno bio pošteđen. Uspio sam prići u daljim pohodima. Prije ulaska u selo Lug, doživio sam jedan za mene vrlo neprijatan doživljaj. Ja sam se tu moro rastat od jednog mog dobrog druga Marka mitraljesca. Ja sam u to vrime bio pomoćnik mitraljesca, di smo po prilasku Dunava zauzimali prugu prema Kneževim Vinogradima i bili ukopani u nizini. Nemci su bili u povoljnijem položaju. Imali su prigled isprid sebe. Fašista je osmotrio mene, moj pokret, pošto sam bio plitko ukopan sa drugom Markom. Marko mi je kazo: „Antune, daj mi šanžere sa live strane da se bolje mož punit mitraljez." Da bi mogo doć na tu stranu, moro sam obaći oko njega. Tako

ukopan, ja sam se moro sagnit, to je ona razlika iz visine promina. Švabo me opazi, ja se spuštim. Mitraljez mitraljira i rafali tog mitraljeza prisiku Marka. On ostane na mistu mrtav, a meni je samo titovka bila prorešetana. Dakle, Marko je očo ko žrtva tog rafala, koji je bio meni naminjen.

Med našim drugovima je bilo vrlo interesantni momenata. Meni je Marko tog dana kazo: „Antune, ja imam niki pridosićaj da ću danas umrit, razumiš ?“. Ja njemu kažem: „Ko je danas ciguran da neće umrit, niko.“ To jedno kratko poznanstvo, al nisam došo posli u dodir sa njegovima, jel nisam imo podatke o njemu. On je tu digod sa Čikerije, jel Tavankuta. Ako se dobro sićam, imo je dvoje male dice, bio je od mene dvi godine stariji. No, eto, vidite da je bilo i taki momenata koji su prisudni dal ćeš priživit do sutra. Posli borbe za selo Lug, došlo je do napridovanja naše jedinice prema Baranji, pa posli tog prema Slavoniji, pa posli povlačenja iz Slavonije priko Barča, opet u Baranju. Jedan kraći odmor je bio u selu Draža. Posli tog dolazi do invazije kod baranjskog Petrovog sela, Petlovca. Dolazimo ode, di se vrše pripreme za forsiranje opet Dunava, oslobađanje Osijeka i dalje tim strateškim putovima. Međutim, vridno je ode spomenit da sam ja već bio unapriđen, pošto je poginio ćato štaba bataljona. Mene pridloži komesar Alojzije Carić da ja dođem za pisara u ono vrime se zvalo, za tehničara štaba bataljona. Bio sam na službi ko takav, imo sam drugi zadatak. Toliko sam učestvovo u neposrednim udarima, vatrenog krštenja. Bio sam jedno vrime u pozadini, osto sam u selu. U to vrime je jako značajno da se vodilo računa da ne bude pošteđen ni štab bataljona. Kad je opasnost u pitanju, svi moraju da učestvuju. Mi ko pisari, ćate i drugi, koji smo na tim lakšim radnjama bili, kad je bio napad, mi smo bili dodiljeni sanitetskom vodu, ko izvlakači ranjenika.

Aprila 19. 1945. godine forsiranjom reke Karašice za oslobođenje sela Dobrović, učestvovo sam u jednoj vatrenoj borbi. O tom imam pisanog teksta objavljenog u Biltenu 6/1974. str. 59 i 60 “Oglašen mrtvim još i danas živi”. Ja sam izvlačeći osamnajstog ranjenika pod borbenom vatrom i sam bio ranjen, pa sam posli tog, ko ranjenik bio ekspedovan u Osijek u bolnicu. Tu u bolnici sam ležo i dočeko u bolnici dan pobide. Bogame smo mi momci Subačani, Tavankućani, Mirgešani, Bikovčani, i sva ova naša okolna sela i salašari, ko glavnina VIII VUB, dosta izginili, zapravo velika većina poginili, baš su naši Bunjevci i borili se da se ti krajovi oslobode fašistički vojski, svake fele. Od nas nije bilo domaći izdajnički jedinica, samo partizanski. I to triba da se zna i ne zaboravlja, ko sad što nas nema nigdi. U to vrime moja jedinica se već nalazila u Sloveniji kod Dravograda i dublje ka austrijskoj granici. U povratku u jedinicu se išlo u ešalonima, nije tu bilo nikaki privožni sridstava. Pišačenje je bilo po nedilju dana.

Kad smo došli u selo Đurđevac, tu smo bili par dana na odmoru, privijanje rana itd. Tu je bila divizijska ambulanta. Tu je izbignut jedan opasan momenat sa moje strane. Posli mog boravka u selu Đurđevcu, komesar me je na jutarnjem prigledu izdvojio u grupu koja narednog dana kreće za jedinicu. Tu sam se rasto od mog brata Ivana, koji je bio isto ranjen, samo fajin teže poslidično, da on ostaje, a ja odlazim sa grupom. Molio sam komesara da tog dana ostanem još u mojoj bazi, da možem sa bratom provest taj dan. Ono je vrlo interesantno što smo po privatnom smištaju, po kućama i po bazama mi dodiljeni kod nike snaš Kate, koja je imala dva sina koji su isto bili na frontu. Tu je bilo nas četverica smišteno. Imala je samo jednu kozu i jednu ovcu. Mi smo u tim skromnim uslovima bili počašćeni svako jutro sa mlikom po dva prsta visine u čaši. To je bila taka poslastica da je meni baš bilo žao da ja tog dana ne dobijem to moje slidovanje. Očo sam u škulu di je bila baza za okupljanje oni koji će narednog dana krenit. Dvoumio sam se šta da radim. Komesar nije dao dozvolu da ja odem u bazu, jel kaže, izdvojena je moja bolesnička lista za grupu, nek ja odem samo tamo, neće on mene sutra ujtro tražit di se nalazim.

Razmišljajuć o tom šta da radim, žao mi je, brat mi je, a i ono medeno mliko, to je poslastica, to je deliketes za ono vrime, da ga tako nazovem. Ja sam ipak razmislio, sebi kažem: „Čuješ Antune sutra ćeš ustat ranije, otić na zborište. Oni će se skupljat, a ja da se priključim. On to ne mora ni znat. On, brat ostaje i dalje sa sanitetskim odiljenjom, on će takoreći mene skinit sa evidencije i o meni se neće više vodit računa“. I tako ja prikršim naređenje komesara, ostanem u bazi. Nisam očo u škulu na zborište. Tog dana uveče, provo sam te duboke sate, moždar je bilo oko 11 sati noćom, kad smo zaspali lipo priključeni jedno nuz drugog. To je ona bratska ljubav, to je ono što je danas nepovratno. Međutim, u praskozorje začuje se jedna velika detonacija. Prozori su podrćavali, srča od prozorskog cakla se raspršila. Vrata su ispala napolje. Velika detonacija je uslidila. Mi smo poskakali, lagano obučeni za spavanje. Od prolaznika čujemo da je detonacijom razrušena škula, a u toj škuli su bili smišteni svi oni ranjenici, nji 42 koji su tribali da budu regrutovani, naravno, sa mnom zajedno. Ovo ima sve napisano u knjigi: „Rovovi i mostobrani“ od Nikole Božića na str. 644. Tako da sam ja u toj stravi, vidivši gomilu mesa, čelika, građevinskog materijala, pristrašen, jel znajući da sam i ja tribo da budem med njima, lipo se krenem bez vojni isprava prema Mariboru. Posli nikoliko dana, našo sam moju jedinicu kod Blajburga i priključio se njima. Susrit sa drugovima je bio nezaboravan. Međutim, tu sam imo jednu nevolju, a to je da je od mene Laza Kolarević, komesar i kapetan, tražio otpusnicu. A ja njemu: “Pa reko sam ti da ću ostat sa bratom“. On meni u šali kaže „da sam se švalero po Subotici izlaskom iz bolnice, a mi ovde krvarimo.

Međutim, ja sam ositio od tog momenta pa nadalje, jel ipak sam ja štabsko osoblje, da je bilo umanjeno povirenje u mene. A da je to bila istina to bi se smatralo dezerterstvom. Ja sam bio maltene sa umanjenim povirenjem. Tu smo mi već došli u garnizon u Požarevac. Kad jednog dana mene iz štaba brigade pozove vodnik Vjekoslav Miler, divan Slovenac i drug. On je bio borac iz 1942. godine i kaže mi da kažem “dragička“. Mislim kaki “dragička”, ne nego baš kaži, a ja mislim ostavi me, znaš šta prživljavam, a on će meni: „Znaš šta, nađi neko privozno sridstvo i doći da ti pokažem nešto, jel ti ne želim telefonski o tom pričat.“ Ja uzo jednog konja, pošto smo bili udaljeni oko 4 km od štaba brigade, a znao sam jašit. Dođem kod njega, a on kaže: “Ante čitaj ovo”. Kad ja vidim, dopis iz bolnice laki ranjenika III Armija, di obavištava nakon misec dana moju jedinicu o tom da sam ja ko ranjenik u povratku za jedinicu se obreo u Đurđevcu, di sam, eto, i poginio od neprijateljskog dilovanja, razaranja i saranjen sam u zajedničkoj grobnici u porti pravoslavne crkve u Đurđevcu. Obavištava se moja jedinica da obaviste moje roditelje da sam oglašen mrtvim.

Eto, kako je jadan borac-partizan niki put bio spašen ne poštujuć naređenje starešine. Moj se dokumentacioni list stvarno nalazio tamo zaveden pod brojom četri, a ja živ.

(nastaviće se...)

Zabilužio:
Antun Vidaković, učitelj
Priredio:
Zvonko Stantić, politikolog

U SUBOTICI TRADICIONALNO NAGRAĐENI NAJBOLJI SPORTISTI

Mačkoviću opet prilazni pehar

Martin Mačković, veslač Palića, i u 2015. godini je proglašen za najboljeg sportistu Subotice u kategoriji seniora, pa se tako našo u grupi sportista koji su bar dvared bili birani za najbolje sportiste u varoši. Mačković je bio najbolji senior, **Tamaš Kajdoči**, dizač tegova Spartaka, najbolji junior, a **Kristina Boja**, jedriličarka Palića, najbolja pionirka. U 2015. godini prvo misto u izboru najboljeg sportskog kolektiva podilili su Ženski odbojkaški klub Spartak i Rukometni klub Spartak Vojput.

Finale tradicionalnog izbora kojeg od 1961. godine organizuju „Subotičke novine“, nuz saradnju sa lokalnom samoupravom i Sportskim savezom Subotice, održano je 18. decembra, tad je u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici održana svečana promocija najbolji sportista i klubova Subotice.

Vjekoslav Ostrogonac, član Gradskog veća Subotice zadužen za sport, omladinu i turizam, istako je da je akcija Sportista godine lipa prilika da se na jednom mistu vidi najbolje što Subotica ima.

– Drago mi je da je u našem gradu veliki broj sportskih klubova i sportista, veliki broj mladih koji se bave sportom. Moramo biti ponosni na sve sportiste ovoga grada. Po prvi put smo dokazali da sport nije samo nešto u šta se ulaže novac, nego nešto što itekako može da donese novac. Tako je Subotica, tokom 2015. godine, kroz sport prihodovala blizu milion evra. Verujem da će se na sport u budućnosti obraćati mnogo veća pažnja, ne samo zbog rezultata i činjenice da sportski život ima povoljan uticaj na mlade, nego i zbog te cifre – istako je Ostrogonac.

Najbolji sportista Martin Mačković ovo priznanje je zaslužio jel je u Suboticu dono dvi bronzane medalje, sa Prvenstva svita za mlađe seniore u Bugarskoj i sa Prvenstva svita za seniore u Francuskoj.

– Mnogo mi znači nagrada, drago mi je da sam i drugi put izabran kao najbolji senior. Uz nagradu tu je i dobar osećaj kada znaš da neko u gradu ceni trud, rad i rezultate. Prošla sezona je bila fenomenalna u svakom smislu. U prvom delu sezone sam se takmičio sa Berkli univerzitetom, veslao sam u prvom čamcu i postigli smo najbolji rezultat u poslednjih šest godina. Po povratku u Srbiju čekalo nas je Prvenstvo sveta za seniore do 23 godine u Plovdivu u Bugarskoj. Bio sam u dvojcu zajedno sa Viktorom Pivačem. Bronza iz Bugarske nam je dala ideju da se oprobamo i u Francuskoj, a, iako smo imali samo mesec dana, pripreme smo odlično odradili i spremni smo dočekali početak takmičenja koje smo završili uz još jednu vrednu medalju.

Nagradu za najbolji klub ravnopravno su primili **Dušan Kosović** i **Tanja Sredić**, kapiteni RK Spartak Vojput i ŽOK Spartak.

– Podigli smo sigurno na viši nivo rukomet u Subotici, kako to nikada nije bilo do sada, iako je ovaj grad bio poznat po dobrom rukometu. Podsetiću se samo na ne tako davne sezone Rukometnog kluba Fidelinka. U obavezi smo da naredne godine ostvarimo, ako ne bolje, onda bar približno iste rezultate u svim ligama u kojima se takmičimo, uz nastavak podizanja kvaliteta sporta u Subotici – kazo je Kosović, dok je Sredićeva dodala:

– Mislim da je 2015. godina bila uspešna za nas. Posle kiksa u Kupu Srbije uspele smo da se izdignemo iznad situacije i na jedan zaista spektakularan način preokrenemo rezultat u polufinalu plej-ofa. Igrale smo protiv Crvene zvezde, gubile sa 0:2 u utakmicama, a potom preokrenule i ušle u još jedno finale. Istina je da smo u finalu propustile jednu od do sada najboljih šansi za titulom, ali smo i tu pokazale borbenost i timski duh. Mislim da nam niko nije mogao zameriti na osvojenom drugom mestu, jer je to zaista veliki uspeh!

Ovogodišnji izbor proteko je i u znaku oštri reakcija od strane Ženskog fudbalskog kluba Spartak. Ko znak bojkota, u ŽFK Spartak su se odlučili da ne dođu na dodilu nagrada, da ne priuzmu priznanje za drugo misto med klubovima, niti da njeva igračica **Milena Nikolić** primi nagradu ko petoplasirana u izboru najbolji seniora. **N. S.**

PRIUZIMANJE SADRŽAJA SATIMA NA DOBROM PUTU JE DA POSTANE ISTORIJA

Brži internet na vidiku

Dosad je bilo rutinska stvar dokono sidit el šetat u nestrpljenju oko kompjutera dok on polako priuzima sadržaj, što zna potrajat od par desetina minuta do nikoliko dana. Ako se po jutru dan pozna, nova „laj-faj" (Li-Fi) tehnologija postaraće se ne samo da taki zadaci budu brži nikoliko puta, već sto! Iako zvuči nezamislivo u poriđenju s onim što nam je trenutno dostupno za novce koje dajemo na internet, ova tehnologija se uveliko razrađuje al će joj ipak, kako se procinjiva, tribat još 3 do 4 godine dok ne budne spremna da u prošlost pošalje kapacitete protoka koji su nam dosad bili pompezno i neumoljivo reklamirani.

Dokle se odmaklo s istraživanjima? U estonskoj pristonici jedna firma je pristala bit „pokusni kunić", pa su svoje poslovanje unapridili ovom tehnologijom u razvoju. U komercijalnom protoku uspili su postignit protok od jednog gigabajta u sekundi, a laboratorijski uslovi protoka podataka izmed dva računara su još impresivniji, protok je dostigo impozantna 224 gigabajta u sekundi.

Ova nova tehnologija oslanja se na prinos podataka modulacijom intenziteta svitla koju registruje detektor ositljiv na gotovo neprimetne razlike intenziteta svitla. Ovaka modulacija nije vidljiva ljudskom oku. Li-Fi tehnologija spada u kategoriju optički bežični komunikacija (OWC). Ova vrsta tehnologije uključiva ultra-crvenu i ultra-ljubičastu modulaciju koja je van domašaja spektra vidljivosti čovikovog oka.

Veća brzina nije sve što nudi nova tehnologija, njezine pridnosti su, kako se kaže, svest o potribi energetski efikasnijoj upotribi, pa tako „laj-faj" koristi manje energije od konvencionalnog bežičnog interneta. Takođe je zasnovan na svitlu, a ne radio talasima pa je i bezbidnost na višem nivou. Očekiva se da će, kad konačno „prohoda" ova tehnologija znatno izminit internet kaki smo dosad poznavali jer će unapridit koncept „interneta stvari". U kojem je u globalnu mrižu povizano praktično sve u našoj upotribi, a tim se upravlja daljinski.

Obećanja koja „laj-faj" sa sobom nosi koliko su ambiciozna toliko su i obavezujuća, prija svega što će i nelegalni protok intelektualnog vlasništva postat transakcija koja traje tek trenutak, pa bi njezina višestruka ekspanzija ne samo bila za očekivat, već je gotovo neminovna. Ko što je bio i slučaj prilaska s modema na savrimenije konekcije koje su u upotribi danas. Imajuć to u vidu, razloga za optimizam običnog korisnika interneta svakako ima, al će jedan manji broj ljudi imat prid sobom nove izazove, za koje tek valja nać strategiju. A nju će, nema sumnje, donet vrime i iskustvo s novom tehnologijom koja je priuzela primat.

Ostaje nam da čekamo i vidimo kako će se sve to izdogađat, al to je internet i njegovu evoluciju nije moguće do tančine pridvidit jel nije ni bio zamišljen ko kapitalna investicija već sridstvo komunikacije kojim se danas razmina ideja odvija gotovo ekskluzivno. Baš zato će oči u nove tehnologije bit uprte ne samo od strane oni koji priželjkivaje fantastične brzine protoka, već i oni koji su svesni da bi ji od isti ti blagodeti mogla lako zabolit glava.

T. K. M.

OKRENIMO SE SEBI I MALIM STVARIMA

Čekajući „velike” stvari propuštamo male, lepe trenutke

Čovek bi mogao sam sebi mnogo da pomogne pa da živi lepše i spokojnije, samo treba da shvati da život čine sitnice te da sam, kao pojedinac, ne može promeniti svet, ali sebe i svoja shvatanja može. Nažalost, većina ljudi veruje da su samo „velike” stvari i „veliki” događaji vredni pažnje, te da su samo oni izvor njihove sreće. Obična svakodnevica im se čini kao dobro utabana staza sa koje, dakle, samo neka velika stvar ili događaj može da ih skrene, pokrene i usreći. To je ta tragična crta ljudske prirode – da svi mi na neki način bežimo od života stalno nešto čekajući, ili kako jedan pesnik kaže: „sanjamo o nekom čarobnom vrtu života, negde daleko, umesto da uživamo u ružama što nam danas cvetaju na našem prozoru”.

Ne umemo da živimo „ovde i sada” nego u mislima uvek zamenjujemo ovo ovde za „ono nešto negde”. Čoveku je izgleda najlakše da bude nezadovoljan, ponekad čak i kada je srećan, on nije svestan toga. Duško Radović to lepo primećuje i podseća: „Pre nego što krenete da tražite sreću, proverite, možda ste već srećni”. Jer sreća može da bude mala, neupadljiva, skromna, pa mnogi ne umeju da je vide. I tek kada nam se dogodi neka nesreća vidimo da smo, u stvari, bili srećni kao što i vrednost zdravlja otkrijemo tek onda kada se razbolimo.

Koliko samo ima ljudi koji bi bili srećni da mogu sami da ustanu i da sami odu do kupatila, da podignu ruku, da prošetaju ulicom kao nekad.

Sve zavisi od nas

„Čovek je srećan onoliko koliko to sam hoće i želi da bude”, rekao je jednom Abraham Linkoln. I ne kaže se uzalud da je čovek kovač svoje sreće. Sve zavisi od nas samih, naših izbora, naših misli i stava prema životu. Ima zdravih i bogatih ljudi koji se osećaju nesrećnim, a ima i onih u invalidskim kolicima koji zrače vedrinom i optimizmom. I nemojmo uvek kriviti druge za svoju sudbinu. Ima ljudi koji to stalno čine: „da nije bilo mog oca, muža, da sam imao uslove.....”. Uslovi života jesu važni, ali uvek postoji mogućnost izbora i promene. Promene, doduše, predstavljaju i neki rizik, ali nema pomaka ako u nekom životnom trenutku nešto i ne rizikujemo.

Najzad, budimo realni. Velike stvari se retko događaju pa onda budimo zadovoljni malim. Koliko samo ima žena (i muškaraca) koji, čekajući veliku ljubav, propuštaju mnoga mala lepa druženja i prijateljstva.

Kupovanje, trošenje – kompenzacija za ličnо nezadovoljstvo

Zadovoljstvo nije ni u jurcanju za zabavama niti u gomilanju nepotrebnih stvari. Stručnjaci upozoravaju da su svi oni butici šarene robe samo hrpa banalnosti što sa kvalitetom življenja nema nikakve veze. Isto tako kvalitet življenja nije ni u upornom, agresivnom trošenju i kupovanju svega i svačega u čijoj osnovi je, u stvari, primitivna želja da se izazove divljenje i zavist drugih, ili je to još češće kompenzacija za nezadovoljstvo sobom, brakom, radnim mestom, životom uopšte. Isti ti stručnjaci tvrde da istinski kvalitet življenja podrazumeva bavljenje poslom koji se voli, radno vreme koje ne pritiska niti sputava, i istinsko predavanje onome što se radi.

Lični mir i spokojstvo najvažniji

Lični mir i spokojstvo, kao i fizička i psihička sigurnost su druge važne pretpostavke kvalitetnog življenja. Nažalost, spokoj i mir je danas u ovom našem stresnom vremenu sve teže ostvariti. Danas je čak lična sigurnost, i fizička i psihička, koju bi trebalo da garantuje država i društvo, značajno poljuljana. Sigurnost, ona fizička, danas se obezbeđuje sigurnosnim bravama, alarmima, telohraniteljima, a psihološka, nažalost, sedativima, alkoholom, drogom.

Prema tome, mir, sigurnost, pažnja prema sebi i drugima su kvaliteti kojima bi trebalo težiti, što nas jedino može učiniti zadovoljnima. I ne čekajmo da nam to neko drugi obezbedi, nego potražimo to sami u svojoj najužoj sredini, porodici, prijateljima, prirodi – naučimo se da uživamo u malim stvarima, razgovoru sa prijateljima, šetnji, sitnim malim pažnjama prema sebi i drugima. Volimo sebe, ugađajmo sebi koliko možemo, činimo to, naravno, i drugima. Svaki svoj dan ispunimo nekom aktivnošću koju volimo, odbacimo misao da ćemo mi kao pojedinci promeniti svet i ne čekajmo velike stvari da nam se dogode jer tako propuštamo mnoge sitne ali lepe trenutke.

Desa Kujundžić